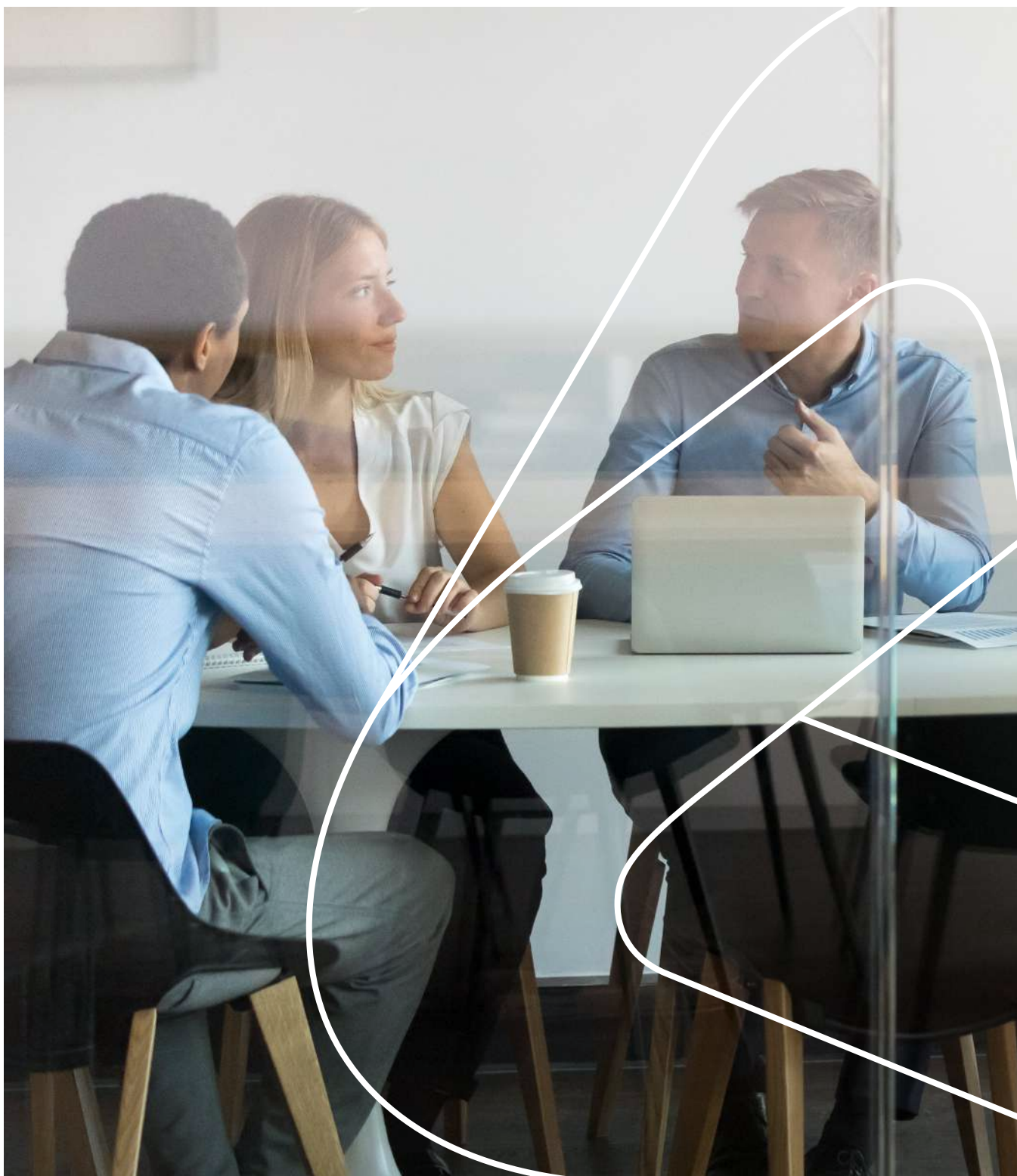

Innhold

1 Innledning.....	5
2 Sammendrag.....	6
3 Verdien av privat eierskap	8
3.1 Utfordringer og muligheter for norsk økonomi	8
3.2 Private eieres rolle som verdiskaper og sysselsetter	10
3.3 Kapital, risiko og finansiering.....	13
4 Hovedtrekk i selskaps og kapitalbeskatningen	20
4.1. Skatt på inntekter	21
4.2. Skatt på kapitalbeholdning.....	27
5 Endringer i eierbeskatningen for å fremme verdiskaping	32
5.1. Eierbeskatningen er for høy og gir ikke insentivene	
næringslivet trenger	32
5.2. Virkninger av eierbeskatningen.....	33
5.3. Formuesskatt, nullskatteyttere og fordeling	40
5.4. NHOs posisjoner	42

1. Innledning

Skatter og avgifter er nødvendig for å finansiere oppgaver vi skal løse i fellesskap, de kan bidra til omfordeling, samt korrigere for markedssvikt. Nivået på og innretningen av skatter og avgifter påvirker bedrifters og enkeltpersoners valg. Derfor er det viktig at skattesystemet utformes slik at fellesforbruk og overføringer kan finansieres med lavest mulig effektivitetstap.

For at Norge skal være et godt land for investeringer, vekst og etableringer må skattesystemet være konkurransedyktig, forutsigbart og langsiktig, med lav politisk risiko. Formålet med dette notatet er å understøtte bedriftenes perspektiver og behovet for en god innretning av eierbeskatningen. Det er også andre endringer i skattesystemet som er relevant å vurdere for å øke verdiskapingen, men de faller utenfor rammen for dette notatet.

Gode rammevilkår for næringslivet er en forutsetning for å skape flere lønnsomme arbeidsplasser og konkurransedyktige bedrifter. Bedrifter i Norge må få rom til å gripe mulighetene for lønnsom vekst, nye markeder og innovative produkter og tjenester. Fremover vil dette skje i en krevende kontekst med geopolitisk uro, behov for rask grønn omstilling og en ikke-bærekraftig vekst i offentlige utgifter. For å møte disse utfordringene, må norske bedrifters konkurransekraft styrkes, ikke svekkes.

De siste årene har skattedebatten tiltatt i Norge. Dette skyldes flere forhold, men særlig store og brå skatteskjerpelser. For virksomheter i flere bransjer har det de siste årene blitt skapt uforutsigbarhet rundt sentrale skattemessige rammebetingelser (blant annet forhøyet arbeidsgiveravgift, økninger i grunnrenteskatt og introduksjon av nye grunnrenteskatter). Det har også vært en betydelig økning i eierbeskatningen (økt formueskatt, økt utbytteskatt og innstramminger i exit-skatten).

Mange eiermiljøer har engasjert seg direkte og høyløst i skattedebatten. Samtidig har vi erfart en historisk høy utflytting av norske eiere til utlandet på grunn av skattestrykket, særlig formuesskatten.

NHO er opptatt av at det skapes en bedre forståelse for konsekvensene som dagens eierbeskatning har for bedriftene og norske eiere. Dette notatet samler NHOs politiske posisjoner innenfor eierbeskatning. Vi bruker også noe plass på å gi en kontekst om privat eierskaps rolle, tilgang på kapital og eierbeskatningens innretning og utvikling, for å gi et bedre og mer robust faktagrunnlag og begrunnelse for næringslivets bekymringer.

2. Sammendrag

NHO har i ”Veikart for fremtidens næringsliv” en ambisjon om at samlet skatte- og avgiftsnivå for fastlandsøkonomien ikke bør overstige 40 prosent av verdiskapingen i 2030. For 2025 er nivået på 41,9 prosent.¹ Dette er for høyt og langt over ambisjonen for 2030. NHO mener at det må gis skattelettelser for å fremme verdiskaping.

Norge står i likhet med Europa overfor flere utfordringer som krever kraftfulle tiltak i årene fremover. Dette fremheves blant annet i regjeringens Perspektivmelding fra 2024.² EU løfter nå konkurransekraft opp som hovedprioritet og ramme for de fleste initiativer. Draghi-rapporten har medført en felles erkjennelse av at Europas konkurransekraft er svekket, og at det må gjøres grep for å bli konkurransedyktig mot USA og Kina. Den geopolitiske situasjonen der proteksjonistisk handelspolitikk og skjerpet sikkerhetspolitikk blir mer fremtredende har forsterket dette behovet. For å få til omstilling trengs gode idéer, FoU, kompetanse og kapital. Innovasjon og marked driver produktivitetsvekst som er grunnlaget for økt velferd over tid.

Norsk næringsliv er mangfoldig. Bedriftene sysselsetter om lag 1,9 millioner mennesker innen en rekke bransjer, leverer daglig kritiske varer og tjenester, og finner nye løsninger i møte med utfordringer. Norske private eiere står for majoritetseierskapet i 85 prosent av norske foretak med ansatte hvorav de fleste er små og mellomstore bedrifter.

Verdiskaping og vekst krever finansiering. Norge har i stort et velfungerende kapitalmarked med et godt banksystem, et velutviklet obligasjonsmarked og en børs som er verdensledende innen energi, maritimt og sjømat. Kapitalmarkedet er likevel ikke feilfritt, og særlig tilgangen på venture-kapital, som vekstbedriftene trenger, er lav i Norge sammenlignet med i mange andre land. Dette gjør at det kan være lønnsomme prosjekter som ikke får finansiering, som igjen kan gjøre omstillingen av norsk næringsliv vanskeligere.

Det er viktig å ha tilstrekkelig privat risikokapital i Norge. Vi må sikre at gode prosjekter får finansiering både i en normalsituasjon og i krisetider hvor det vil være en risiko for at noe av den utenlandske kapitalen trekker seg tilbake. En for høy skatt på sparing i Norge, som blant annet formuesskatt, kan gjøre at innenlandsk kapitaltilgang blir svakere.

Gode, stabile rammebetingelser som gir like konkurransevilkår, er viktig for å beholde norske bedriftseiere, gründere og investorer i Norge og for å tiltrekke internasjonal kompetanse og kapital til Norge.

Sammenlignet med de europeiske landene som også er medlem i OECD, har Norge en selskapsskatt omtrent på snittet, mens skatten på aksjeinntekter for privatpersoner bosatt i Norge er blant de aller høyeste. I tillegg er Norge ett av bare tre land i Europa som har en formuesskatt. De andre landene er Sveits og Spania, men den norske formuesskatten er innrettet slik at den generelt treffer hardere. Til forskjell fra mange andre land har Norge ikke lenger noen arveskatt (men i stedet skattlegging av arv gjennom et kontinuitetsprinsipp) og relativt lav skattlegging av eiendom.

Norge har i europeisk sammenheng en svært høy eierbeskatning. Eierbeskatning er bedriftsbeskatning; selskapsskatt, utbytteskatt og formuesskatt på næringskapital må i praksis betales med midler tjent av bedriftene. Nivået på eierbeskatningen har etter 2021 økt betydelig fra et allerede høyt nivå. De siste årene har mange viktige eiere og profilerte gründere flyttet ut; flere har oppgitt skattenivået som en begrunnelse.

Høy skatt på aksjeinntekter og kapitalbeholdning investert i næring, gir ikke insentivene som trengs for å bygge opp sterke private eiermiljøer og næringsklynger i Norge. I tillegg vanskeliggjør en streng exit-skatt mobilitet. Dette kan både hindre norske bedrifter i å tiltrekke seg ansatte med nødvendig kompetanse fra utlandet, og gründere som ønsker å flytte til utlandet en periode for å bygge selskapet videre.

I den norske skattedebatten fremheves ofte hensynet til omfordeling mer enn hensynet til verdiskaping. Norge er i internasjonal målestokk et land med relativt små forskjeller. En sterk velferdsstat bidrar til at alle får muligheter og til at det er et sikkerhetsnett for de som faller utenfor. Velferdsstaten må vi verne om. Da trengs størst mulig verdiskaping i det private næringslivet.

I en geopolitisk situasjon hvor Norge må bruke mer penger på forsvar, er det behov for tøffere prioriteringer i statsbudsjettet. Internasjonal uro, toll og frykt for handelskrig gir mange bedrifter økt usikkerhet og risiko knyttet

til investeringer. Det øker usikkerhet om inntekter, øker kapitalkostnadene og bremser investeringene. Bremser verdiskapingen i næringslivet, bremser også skatteinngangen. Det er behov for flere investeringer i Norge, og redusert eierbeskatning kan bidra til at bedriftene har kapitalen som gjør dette mulig.

NHO har samlet sine posisjoner for bedre eierbeskatning. Om posisjonene gjøres om til praktisk politikk, vil de bidra til gode rammevilkår som legger til rette for et sterkt norsk næringsliv i årene fremover.

NHOs posisjoner for bedre eierbeskatning:

- Rammebetingelsene må være stabile og gi næringslivet forutsigbarhet
- Formuesskatten bør avvikles
- Skattesatsen på aksjeinntekter må settes ned til 30 prosent
- Exit-skattereglene for privatpersoner må endres slik at skatt som beregnes ved utflytting først betales når det faktisk er realisert aksjeinntekter, og at skatten ikke overstiger det den ville ha vært som fortsatt bosatt i Norge. Næringslivets behov for mobilitet og tilflytting av arbeidskraft må hensyntas ved unntaksregler for midlertidig opphold i Norge
- Selskapsskatt på 22 prosent bør videreføres, men må vurderes løpende for å være konkurransedyktig mot våre naboland
- Fritaksmetoden må beholdes
- Inndekning på statsbudsjettet bør gjennomføres ved tydelige prioriteringer og effektiviseringstiltak

Vi erkjenner at våre forslag har en provenyeffekt på statsbudsjettet. Noen vil hevde at denne er for stor. Vi minner om at statsbudsjettets utgiftsside i revidert nasjonalbudsjett for 2025 er anslått til 2 105,9 mrd. kroner og økte med 512,7 mrd. kroner i perioden 2021 til 2025.³ Provenyet fra formuesskatten på næringsformue utgjør knapt

1 prosent av statsbudsjettets utgiftsside. En reduksjon i skatten på aksjeinntekter til 30 prosent vil utgjøre vesentlig mindre.⁴ Dette indikerer at det er rom for å redusere eierbeskatningen i tråd med næringslivets forventninger i neste stortingsperiode.

¹ Meld. St. 2 Revidert nasjonalbudsjett 2025 Tabell 1.11

² Perspektivmeldingen 2024 Meld. St. 31 (2023-2024)

³ I Meld. St. 2 Revidert nasjonalbudsjettet 2021 og Meld. St. 2 Revidert nasjonalbudsjett

⁴ Formuesskatt på arbeidene kapital er anslått til 21 mrd. for 2025

3. Verdien av privat eierskap

3.1. Utfordringer og muligheter for norsk økonomi

I "Veikartet for fremtidens næringsliv" har NHO⁵ satt som ambisjon at samlet skatte- og avgiftsnivå for fastlandsøkonomien ikke overstiger 40 prosent av BNP i 2030. se figur 1.

I 2025 forventes samlet skatte- og avgiftsnivå å være 1 417,1 mrd. kroner, som utgjør 41,9 prosent av fastlands-BNP.⁶ Mer enn 60 mrd. kroner for høyt målt mot ambisjonsnivået på 40 prosent.

Nivået har ligget relativt stabilt over flere år. Nivået er noe under Danmark (43,7 prosent), noe over Sverige (40,8 prosent) og betydelig over OECD-snittet, som var på 34 prosent i 2022.⁷

Prosentandelene sier ikke noe om sammensetningen av skattene, som gjerne endres over tid grunnet ulike politiske formål. For eksempel vil kapitalbeskatningen i Norge fremstå som moderat i internasjonale sammenligninger fordi mange i Norge eier bolig og fritidsbolig som er gunstig beskattet og

vi ikke har en arveskatt. Ser vi derimot på kapitalbeskatningen for eiere av næringskapital, er situasjonen en annen.

Utgiftsnivået i offentlig forvaltning målt i prosent av BNP for Fastlands-Norge er for 2025 61,9 prosent, som er vesentlig høyere enn for Sverige (47,7 prosent), Danmark (47,5 prosent) og OECD-området (42,6 prosent). Norge har altså et særlig høyt offentlig utgiftsnivå.

I Perspektivmeldingen 2024 tegner regjeringen et bilde av norsk økonomi de neste årene og frem mot 2060. Meldingen peker på et økende gap mellom offentlige utgifter og inntekter i Norge i årene som kommer. Eldrebølgen gir mangel på arbeidskraft og økte utgifter til pensjon, helse og omsorg. I tillegg er det bred politisk enighet om en stor opprusting av det norske forsvaret som følge av Russlands angrepskrig mot Ukraina. Dette er en nødvendig satsing for å øke Norges motstandskraft, men vil legge ytterligere press på offentlige budsjetter og bidra til enda større kamp om arbeidskraften. Samtidig vil oljeinntektene fremover ikke være like store som før. Sammen med svak produktivitsvekst i fastlands-økonomien forventes lavere

vekst i budsjettinntektene. Økt proteksjonisme og innføring av toll i flere land kan også bety lavere vekst og lavere inntekter for en liten, åpen økonomi som Norges.

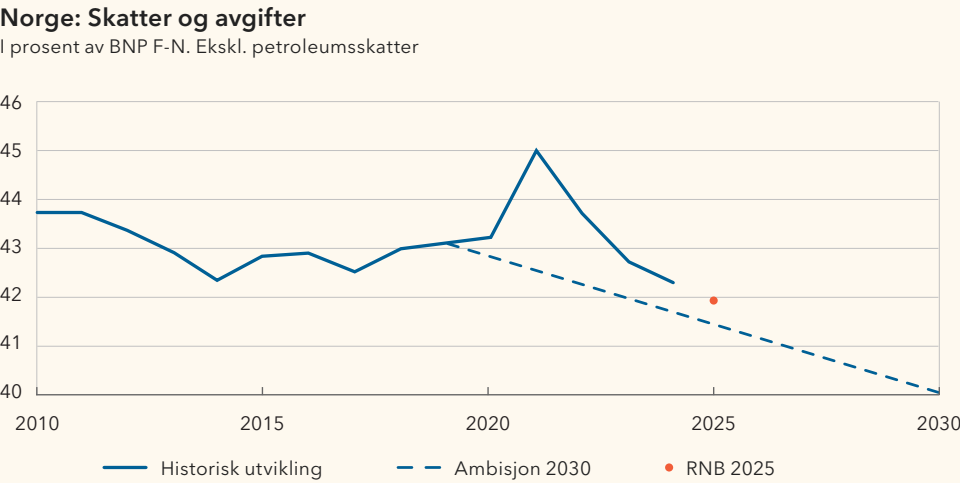
Perspektivmeldingen fremhever lav forventet produktivitsvekst som en sentral utfordring i Norge – på samme måte som Draghi-rapporten⁹ gjør det for Europa. Over tid er produktivitsvekst avgjørende for å skape økt velstand. Hvis produktivitsveksten øker, blir det enklere å håndtere de andre utfordringene perspektivmeldingen peker på. I NHOs høringsinnspill i forbindelse med Stortingets behandling av Perspektivmeldingen fremheves blant annet at produktivitsutviklingen i privat sektor burde vært mer vektlagt i meldingen.

Produktiviteten i Norge er høy. Rapport fra OECD i 2024¹² viser likevel en svakere utvikling enn mange andre land. Figur 2 viser at veksten i Norges BNP per innbygger har en fallende trend og sakker akterut sammenlignet med USA. Både Danmark, Sverige og EUs økonomiske og monetære union - ØMU (som består av 20 av EUs 27 medlemsland), har også hatt en bedre utvikling enn Norge. Produktivitsveksten er også klart under OECD-snittet.

Årsaken til den lave produktivitsveksten i Norge de siste årene, er sammensatt. Noe av årsaken er at innovasjons- og vekstevnen ikke er god nok. Norge ligger lavere enn sammenlignbare land på internasjonale innovasjonsindekser som inkluderer blant annet utdanning, FoU-aktivitet i næringslivet, kapitaltilgang og skattesystem. Abelia's Omstillingsbarometer for 2024 viser at Norge rangerer lavere enn Sverige, Finland og Danmark.¹³ Noe av grunnen til dette er manglende tilgang på risikokapital og lave investeringer i FoU fra næringslivet.

For å øke produktivitsveksten, er et sterkt næringsliv hvor det etableres og utvikles lønnsomme bedrifter nødvendig. Et stort mangfold av bedrifter leverer daglig kritiske varer og tjenester, og finner nye løsninger i møte med utfordringer. Innovasjon og marked driver produktivitet. Omstilling krever investeringer i utstyr og infrastruktur, teknologi og kompetanse. For at lønnsomme prosjekter skal få finansieringen de trenger til riktig pris, er det behov for kapital fra eiere og investorer. Gode rammebetingelser for næringslivet som legger til rette for omstilling og effektiv ressursbruk, er dermed viktig for produktivitsveksten.

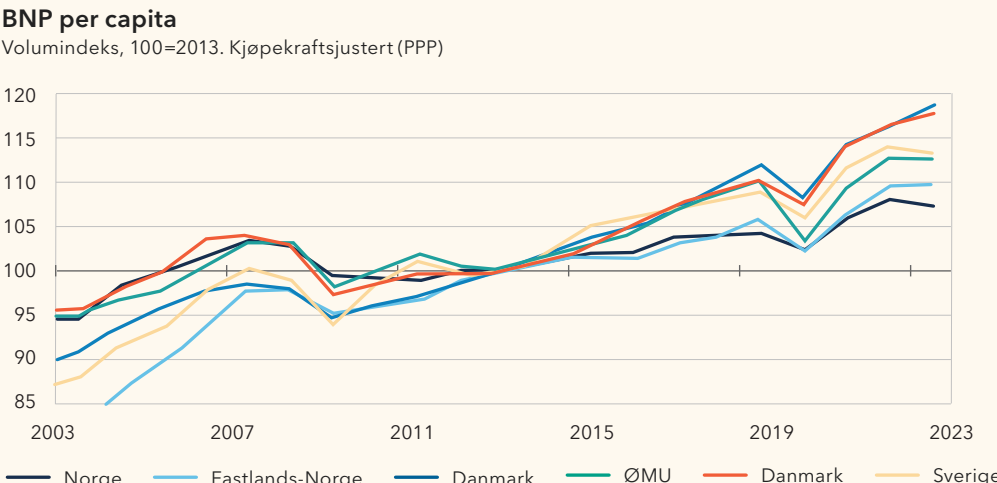
Figur 1

Kilde: Finansdepartementet/NHO

⁵ NHO - Veikartet for fremtidens næringsliv - (nho_veikartet-05.08.20_interaktiv_final.pdf)
⁶ Nøkkeltall Revidert nasjonalbudsjett 2025 Tabell 3
⁷ Nasjonalbudsjettet 2025: Tallene bak figurene - regjeringen.no tall til figur 3.22 i Meld. St. 1 (2024-2025)

Figur 2

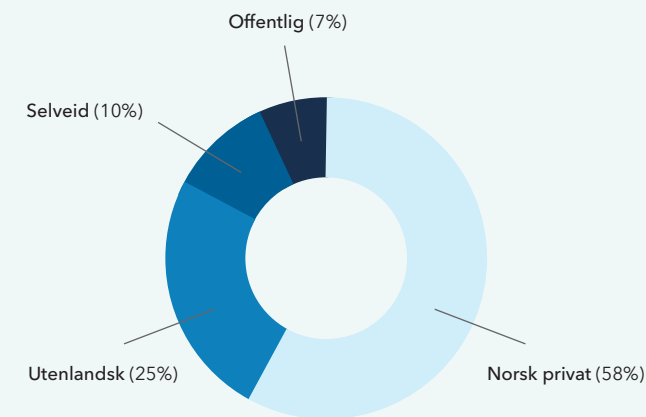

Kilde: LSEG Datastream/Verdensbanken/NHO

⁹ Nasjonalbudsjettet 2025 - tall til figur 3.21 i Meld. St. 1 (2024-2025)
¹¹ The Draghi report on EU competitiveness The Future of European Competitiveness 9. september 2024
¹² OECD Economic Surveys: Norway 2024 | OECD - tabell 1.1 s. 15 og s. 40
¹³ Omstillingsbarometeret | 2024 | Abelia

Figur 3

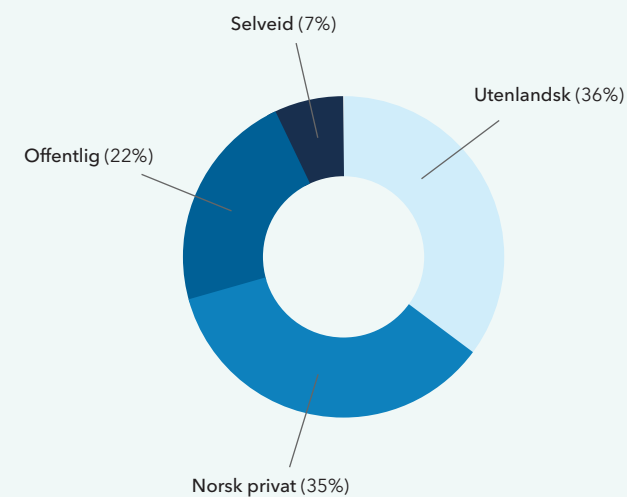
Syssetling i norsk næringsliv fordelt på eiertyper
Eksklusive offentlige helseforetak og finanssektoren

Kilde: Menon Economics

Figur 4

Verdiskapning i norsk næringsliv fordelt på eiertyper
Eksklusive offentlige helseforetak og finans

Kilde: Menon Economics

3.2. Private eieres rolle som verdiskapere og sysselsettere

Norsk næringsliv besto i 2023 av 336 børsnoterte selskaper og 340 000 unoterte aksjeselskaper.¹⁵ Av de 340 000 unoterte selskapene er det om lag 240 000 som har ansatte. Selskapene sysselsetter om lag 1,9 millioner mennesker og eies av norske privatpersoner, utenlandske aktører og det offentlige med ca. like store andeler. I tillegg kommer enkeltpersonforetak og andre selskapsformer, som ansvarlige selskaper.

Bedrifter med 100 eller færre ansatte utgjør over 99 prosent av alle aktive bedrifter og står for om lag 70 prosent av verdiskapingen i privat sektor. Hoveddelen av disse selskapene er finansiert og eid av norske, ofte lokale, eiere.¹⁶

En rapport fra 2023¹⁸ ser nærmere på privat eierskap basert på data for 2021. Den viser at norske private eiere står for majoritetseierskapet i 85 prosent av norske foretak¹⁹ med ansatte og for hele 58 prosent av sysselsettingen og 35 prosent av verdiskapingen. Utenlandsk eierskap sto for 25 prosent av sysselsettingen og 36 prosent av verdiskapingen. Det offentlige eierskapet sto for om lag 7 prosent av sysselsettingen og 22 prosent av verdiskapingen.

Norsk privat eierskap står altså for høyest andel av sysselsettingen, mens norsk og utenlandske eiere er omtrent jevnstore når det gjelder verdiskaping.

At offentlige og utenlandske eiere har høye andeler verdiskaping per sysselsatt, forklarer Menon med at disse har stort eierskap i energinæringene hvor det er høy verdiskaping per ansatt. En annen årsak Menon peker på er at offentlige og utenlandske eiere i gjennomsnitt er betydelige større, både i form av porteføljen de forvalter og selskapene som eies, som påvirker verdiskapingen positivt. Holdes petroleumsnæringen utenfor, øker norske private eieres andel av verdiskapingen til 49 prosent.

¹⁵ Finansnæringsens betydning for kapitaltilgang i næringslivet Menon 2024 89/2024

¹⁶ NOU 2022:20 – Torvik-utvalget s. 72

¹⁸ Menon 2023: Privat eierskap i 2021 Menon 2023

¹⁹ Foretak unntatt enkeltpersonforetak (utenom finansnæringen og offentlige helseforetak)

Norske private eiere er i større grad investert i arbeidsintensive og hjemmemarkedsfokusede næringer, mens statlige og utenlandske eiere i større grad er investert i kapitalintensive næringer. Et unntak er sjømatnæringen med høy produktivitet, høy eksportandel og høy grad av norsk privat eierskap.

Rapporten viser også at lokale private eiere, bosatt i samme region som bedriften sto bak 63 prosent av verdiskapingen og 66 prosent av sysselsettingen i privat næringsliv. Dette viser at eiere med lokal tilknytning har stor betydning for norsk næringsliv. Lokale eiere tilfører mer enn bare kapital

til bedriftene, de bidrar også til levende lokalsamfunn og muliggjør et aktivt næringsliv og arbeidsplasser i hele Norge.

Karleggingen over er basert på data til og med 2021. Flere norske eiere har flyttet ut av Norge med betydelige verdier etter 2021.

I urolige tider er det naturlig at investorene foretrekker sine hjemmemarkeder og de største kapitalmarkedene. Det understreker viktigheten av å ha et sterkt privat kapitalmiljø og lokalt privat eierskap.

3.3. Kapital, risiko og finansiering

Verdiskaping og vekst krever finansiering. At bedriftene har god tilgang på oppstarts- og vekstkapital, er viktig for fremtidig vekst og konkurranseevne. En investor vil normalt investere der han eller hun får høyest **risikojustert avkastning etter skatt**. Risikofaktorer og skatt påvirker beslutninger. Det kan påvirke hva det investeres i, og kan samtidig påvirke hvor investor velger å bo og investere fra.

Bedrifters kapital

Bedrifter kan finansieres på tre ulike måter; gjennom i) innskutt ny egenkapital fra eier, ii) tilbakeholdt overskudd/opptjent egenkapital i bedriften og iii) ved at bedriften tar opp gjeld, låner fra banken, bedriftseier eller andre.

Kapital bedriften trenger utover innskutt egenkapital og tilbakeholdt overskudd, og som ikke er tilgjengelig hos bedriftseier, må hentes fra andre. Bedrifter uavhengig av størrelse låner hos bankene, og større bedrifter kombinerer ofte banklån og tilgang til kreditt i obligasjonsmarkedet.

De fleste bedrifter i Norge er små foretak med en eller få private eiere uten eksterne investorer, men det er også mange bedrifter som får inn eksterne investorer som tilfører ny egenkapital for å finansiere vekst.

Kapitalmarked

Norge har et velfungerende kapitalmarked, med et godt banksystem, et velutviklet obligasjonsmarked og en børs som er verdensledende innen energi, maritimt og sjømat. Den samlede tilgangen til kapital fra norske og utenlandske aktører gir bedriftene et diversifisert og godt finansieringstilbud. Dette var hovedkonklusjonen i Kapitaltilgangsutvalgets rapport fra 2018²⁰, som ble gjen-tatt i Finansmarkedsmeldingen i 2024.²²

At kapitalmarkedet er velfungerende, tilsier at de beste prosjektene vil finne privat finansiering i en normalsituasjon, om kapitalen ikke finnes i Norge vil internasjonal kapital dekke opp finansieringsbehovet. Offentlige ordninger bidrar til å finansiere prosjekter i tidlig fase når det ikke er lett å få ordinær finansiering.

Kapitaltilgangsutvalget pekte imidlertid også på utfordringer i kapitalmarkedet som gjør at det, selv i en normal-situasjon, vil være lønnsomme bedrifter eller prosjekter som ikke finner finansiering til rett pris.

Forhold som gir svikt i kapitalmarkedet omtales gjerne som markedsimperfeksjoner. Informasjonsasymmetri og regelverk som ikke er investeringsnøytralt, er eksempler på slike imperfeksjoner. For oppstarts- og vekstbedrifter kan særlig informasjonsasymmetri mellom selskapet og investorer være et problem, altså at investoren ikke sitter på full informasjon. Grundigere analyser er kostbart og vil være mer aktuelt for større investeringer. For utenlandske aktører kan det være ekstra utfordrende, og dermed ikke rasjonelt å bruke tid på å forstå investeringscase dersom de er små. En kjent markedsimperfeksjon er "home bias" eller "hjemmefavorisering". Ved sterk hjemmefavorisering vil tilgang på lokal kapital være viktig.

Kapitaltilgangsutvalget viste til at særlig tidligfasevirk-somheter med et vesentlig kapitalbehov der positiv inntjening kan ligge flere år frem i tid, kan ha utfordring med å finne finansiering i det norske kapitalmarkedet, og mange har ikke tilgang til det internasjonale kapitalmarkedet.

I 2014 publiserte Scheel-utvalget sin rapport Kapitalbe-skatning i en internasjonal økonomi²³. Rapporten inneholdt en helhetlig gjennomgang av det norske skattesystemet og en rekke endringsforslag. I rapporten uttales det med henvisning til empiriske studier at Norge er blant landene med lavest grad av "home bias". En ny analyse²⁴ peker på at Scheel-utvalget inkluderte Oljefondets investeringer ved vurdering av graden av hjemmefavorisering for norske private eiere. Fondet er lovpålagt å investere i utlandet, og om det ikke korrigeres for det vil hjemmefavoriseringen i Norge fremstå som langt lavere enn den egentlig er.

"Home bias" / "hjemmefavorisering"

Beskriver tendensen en investor har til å investere porteføljen sin i kjente markeder og selskaper, i sitt hjemmemarked. Det kan blant annet skyldes at lokal investor har mer lokalkunnskap om hjemme-markedet enn ikke-lokale investorer, slik at det er en "informasjonsasymmetri". Informasjonsasymmetrien kan gjøre at en lokal investor er villig til å ta høyere risiko enn en investor som ikke har denne kunnskapen.

²⁰ NOU 2018:5 - Kapitaltilgangsutvalget

²² Meld. St. 23 (2023-2024) Finansmarkedsmeldingen

²³ Scheel-utvalget NOU 2014: 13 - regjeringen.no

²⁴ Masteroppgave ved NHH Home Sweet Home 2024 Karoline Asnæs og Rikke Rønningen Ruhs

Om hjemmefavoriseringen i Norge er høyere enn Scheel-utvalget la til grunn, er lokal kapital enda viktigere enn utvalget antok. Da kan høy skatt på sparing i Norge, som blant annet formuesskatt, forsterke problemet med kapitaltilgang ved at innenlandsk kapitaltilgang blir svakere. Torvik-utvalget la langt på vei til grunn Scheel-utvalgets konklusjoner.

Betydningen av privat kapital

Innovasjon i næringslivet er avhengig av at innovative bedrifter får finansiering i en fase hvor bedriftens verdi ligger i ideer eller kompetanse som utvikles og det kan mangle aktiva å stille som sikkerhet.

Selv om staten tilfører kapital særlig gjennom oppstarts-finansiering til bedrifter i tidlig fase av utviklingen, kreves det normalt vesentlig høyere investeringsrammer for

vekstbedrifter med ambisjoner internasjonalt. Desto mer modne bedriftene blir, desto mindre aktuelt er støtte fra det offentlige virkemiddelapparatet og desto viktigere er tilgang på risikokapital.

Private Equity, Family Offices og etter hvert børs er viktige arenaer for kapital i takt med at bedriftene modnes.

Family Offices har ofte god tilgang på informasjon om lokale forhold som gjør at de investerer i lokalt næringsliv. De har en viktig rolle som motorer i lokal verdiskaping og lokalt samfunnsliv over hele landet.

Der finansieringen ikke skjer direkte fra bedriftseier, har finansnæringen en sentral rolle. Den gjør det mulig for dem som leter etter kapital å finne dem som er villig til å tilby kapital. Børsen i Norge fungerer som en handelsplass for både egenkapital og gjeld (obligasjoner) i norske bedrifter og de største beløpene skaffes gjennom børs. På den måten bidrar norske og utenlandske aksjonærer med ny risikokapital til børsnoterte bedrifter.

Utviklingen i emisjonsvolumet gir et bilde på omfanget av ny egenkapital. På Euronext Growth, Euronext Expand og Oslo Børs til sammen var emisjonsvolumet på 32,6 mrd. kroner i 2023, hvilket er en vesentlig lavere aktivitet enn i 2022 da emisjonsvolumet var 68 mrd. kroner²⁷, riktignok påvirket av et høyt aktivitetsnivå etter pandemien.

Medlemsundersøkelser foretatt av Verdipapirforetakenes Forbund (VPFF)²⁸ blant de som bistår børsnoterte bedrifter med å hente inn ny risikokapital, viser at norsk kapital er viktigst med unntak av i de aller største egenkapitalemisjonene. Undersøkelsen viser at nær to tredjedeler av investorene er norske i «små» emisjoner på mindre enn én milliard. For mindre emisjoner kommer 65 prosent av samlet beløp fra innenlandske kapitaleiere og 35 prosent fra internasjonale investorer. For de store emisjonene er det nøyaktig motsatt, med 65 prosent internasjonal andel.

²⁷ Meld. St. 23 (2023-2024) Finansmarkedsmeldingen
²⁸ DN 1. april 2025 "Kan ikke lenger overse hjemmefavoriseringen i kapital-markedet" - Statistikk presentert av Sindre Støer i VPFF

Undersøkelsene viser at de mindre bedriftene er avhengige av norske kapitaleiere for tilførsel av risikokapital, samtidig som de store norske bedriftene er avhengige av internasjonale investorer for å skaffe kapital.

Dette støtter funnene om hjemmefavorisering og tilsier at privat norsk kapital har stor betydning, særlig for de mindre bedriftene.

I urolige tider er det i tillegg vanlig at investorer trekkes mer mot hjemmemarkedene og de større kapitalmarkedene. Å ha tilstrekkelig privat risikokapital i Norge, kan sikre at gode prosjekter får finansiering også om den utenlandske kapitalen trekker seg tilbake. Det kan dermed bidra til å gi en trygghet og forutsigbarhet for norsk næringsliv.

For lav tilgang på risikokapital i Norge

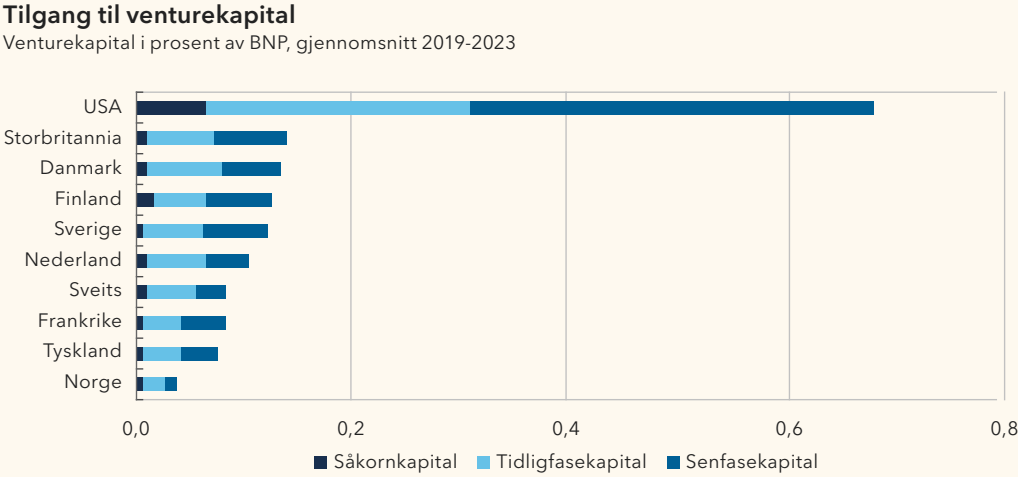
Det er særlig bedrifter i en sen vekstfase som har mindre tilgang på risikokapital enn tilsvarende bedrifter i våre nabo-

land. Etter at Kapitaltilgangsutvalgets rapport ble lagt frem og flere tiltak ble iverksatt, har utviklingen likevel gått feil vei.

I Draghi-rapporten ble svakere europeiske kapitalmarkeder trukket frem som en av de viktigste faktorene for manglende europeisk innovasjon og vekst. Særlig mangelen på venturekapital, og aller mest senfase venturekapital, eller vekstkapital, ble trukket frem som et problem. Senfase venturekapital er egenkapitalbidrag til selskaper som allerede kan vise til sterk vekst og gode skaleringsmuligheter.

Venturekapital i Norge som andel av BNP er lav sammenlignet med våre nordiske naboer og Europa ellers. Figur 5 viser både såkornkapital, tidligfasekapital og senfasekapital.

Figur 5

Kilde: OECD/NHO

Norge har lite tilgjengelig kapital i alle tre fasene, men det er særlig for senfasekapital vi skiller oss ut. Venturekapitalen som andel av BNP ser ut til å ha sunket eller stått på stedet hvil de seneste årene, mens i de andre Nordiske landene har veksten fra 2017 vært høy.²⁹

Selv om tilgangen på gode investeringsmuligheter også kan påvirke hvor mye kapital som investeres, ligger Norge systematisk lavere enn de andre nordiske landene, noe som tyder på utfordringer med selve kapitaltilgangen. Mange norske oppstarts- og vekstselskaper vil derfor lettere få tak i kapital gjennom det svenske eller amerikanske markedet. Dette kan være en motivasjon for å flagge ut virksomheten.

En sammenheng mellom kapitaltilgang og utflytting er vanskelig å identifisere i data. OECD har undersøkt³⁰ om de nordiske landene klarer å beholde vekstselskapene sine og finner at Norge har både en større andel som flytter og flere som blir kjøpt opp, enn resten av Norden.

²⁹ NHO ukeblikk-2025-15

³⁰ OECD Grow and go?

³¹ DNB 2025 Vekstlandet_Norge.pdf

Tilgang på oppstarts- og vekstkapital er viktig for fremtidig vekst og konkurranseevne. For venturekapital er lokalkunnskap og tette forbindelser mellom selskap og investor viktig. Tilgangen på venturekapital er avhengig av at vi har sterke eier- og investormiljøer i Norge. I DNBs rapport Vekstlandet Norge³¹ pekes det på hvordan Sverige har lyktes med å bli et av Europas mest dynamiske og aktive risikokapitalmarkeder. Ifølge rapporten har Sverige en sterkere tilknytning til internasjonale kapitalmarkeder enn Norge. De har også et sterkt innenlandsk privat kapitalmiljø som tar bredere industriell risiko i hele fasen, fra tidlig til sen fase. Det gir en bedre dybde i kapitalmarkedet som gjør det mer attraktivt for internasjonal kapital, slik at det blir en positiv spiral. Situasjonen er motsatt for Norge.

Risiko

For en som skal investere er det viktig å forstå og håndtere relevant risiko som kan påvirke det økonomiske utfallet av investeringen. Sentrale risikotyper er blant annet marked-, kreditt- og likviditetsrisiko, men også operasjonell risiko samt regulatorisk risiko som endringer i rammebetingelser, er viktige forhold som inngår investeringsbeslutningen.

Det er en høyere risiko ved å gå inn i en bedrift med egenkapital og bli aksjeeier, enn å gi lån til bedriften som långiver. Høyere risiko for aksjeeier enn for långiver, motsvares av at aksjeeiere har større avkastnings-/gevinstpotensial enn långivere. Som aksjeeier får man først avkastning etter at bedriften har dekket drifts- og finansieringskostnader. Om bedriften ikke har nok inntekter til å dekke kostnadene og går med underskudd, vil egenkapitalen reduseres og kan gå tapt. Ved konkurs har aksjeeier dårligste prioritet, siden både gjeldskrav og andre krav dekkes først.

En långiver får til sammenligning avkastning når bedriften betaler renter. Rentene settes normalt slik at de reflekterer risikoen for manglende oppgjør i henhold til låneavtalen. Rentene skal i de fleste tilfeller betales uavhengig av hvordan driften hos låntaker går. Ved konkurs har gjeldskrav/kreditor prioritet foran egenkapital/aksjeeier.

Investeringer i bedrifter som ikke er på børs er forbundet med høyere risiko enn for investeringer i bedrifter som er notert på børs. Børsen som handelsplass gir et mer likvid marked for å selge og kjøpe aksjer. Det reduserer risikoen at man enkelt kan selge eierskap videre til andre.

Særlig høy risiko er det å investere egenkapital i nyetablerte bedrifter. Det er under halvparten av nyetablerte bedrifter som overlever de første 5 årene.³²

NHOs medlemsundersøkelser³³ viser at regulatorisk (politisk) risiko også er viktig. Andelen av bedrifter som peker på "lite forutsigbare rammebetingelser" som de største hindrene for ekspansjon og investeringer har økt fra rundt 25 prosent til rundt 40 prosent de siste årene.

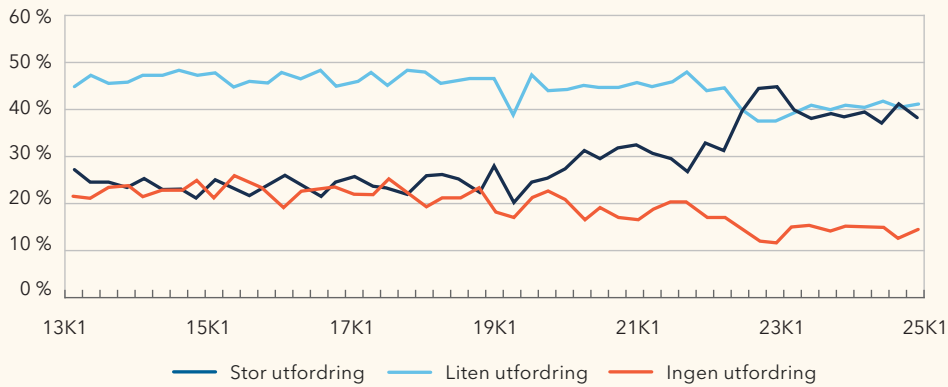
³² <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/virksomheter-og-foretak/statistikk/foretak>

³³ NHO Økonomisk overblikk 1/25

Figur 6

Lite forutsigbare rammebetingelser

Andel som oppgir som hinder for ekspansjon/invest.

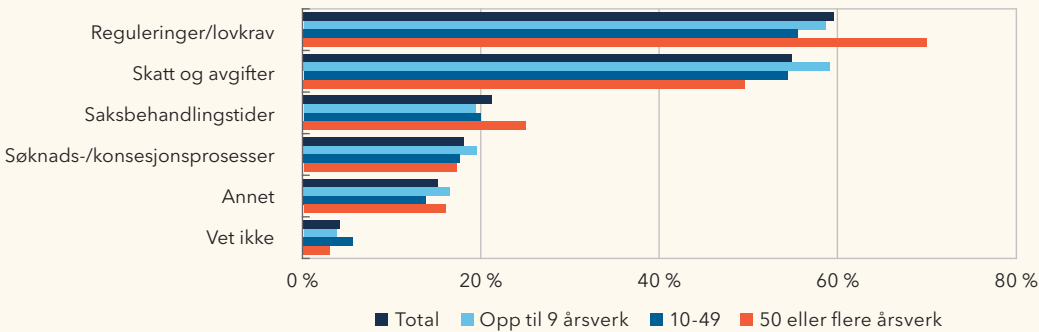

*Tallene er uvektede og ikke sesongjusterte
Kilde: Næringslivets økonomibarometer/NHO

Figur 7

Rammebetingelser: Største utfordringer*

Andel som oppgir

*Stilt til de som oppgir rammebetingelser som "stor utfordring", flere alt.mulige: Du oppga tidligere at lite forutsigbare rammebetingelser er en stor utfordring for ekspansjon/nye investeringer i din bedrift. Hvilke forhold var mest utslagsgivende?
Kilde: NHOs medlemsundersøkelse, februar 2025

Bedriftene har også svart på hvilke rammebetingelser som er mest hemmende. Viktigst var reguleringer/lovkrav samt skatt og avgifter. Funnet er spesielt relevant i lys av de senere års endringer i skattesystemet, hvor vi har sett flere brå skatteskjerpelser, dels med tilbakevirkende kraft.

Endringer i skattereglene kan påvirke investeringsbeslutninger, både om finansiering bør skje med egenkapital eller gjeld eller om investeringen anses lønnsom. Forutsigbarhet er viktig slik at beslutninger som er langsiktige tas på rett grunnlag. De mange endringene de siste årene har skapt usikkerhet som gjør at både norske og utenlandske investorer i sine investeringsanalyser fremover må ta høyde for at det kan komme store og brå skatteendringer i Norge. Dette øker risiko og kan dempe investeringsviljen og muligheten norske selskaper har til å få finansiering både fra nordmenn og fra utlendinger.

Vi har sett at privat kapital er avgjørende for finansiering av nye bedrifter i Norge. Det norske kapitalmarkedet er i hovedsak velfungerende, men Norge har en liten andel venture-kapital sammenlignet med de andre nordiske landene. Dette kan gjøre at det er lønnsomme prosjekter som ikke får finansiering. Private eiere og investorer i Norge har mer lokalkunnskap og derfor større vilje til å stille med risikokapital enn utenlandske investorer. Gode, stabile rammebetingelser, ikke minst skattemessige, som gir like konkurransevilkår, er viktig for å beholde norske kapitaleiere i Norge og for å tiltrekke internasjonal kapital til investeringer i Norge. I urolige tider, hvor det kan være en risiko for at den utenlandske kapitalen trekker seg tilbake, er det enda viktigere med tilgang på privat norsk kapital så gode prosjekter får finansiering.

4. Hovedtrekk i selskaps- og kapitalbeskatningen

Skattesystemets hensyn og prinsipper

- **Nøytralitet og effektivitet:** Et nøytralt skattesystem innebærer at beskatningen ikke påvirker lønnsomhetsvurderingene til husholdninger og bedrifter, og vil dermed ikke gi insentiver til skattemotivert atferd. Nøytralitet i kapitalbeskatningen oppnås ved at ulike former for inntekt og formue beskattes mest mulig likt. Nøytralitetshensynet er viktig for å redusere det samfunnsøkonomiske effektivitetstapet. Det bør være lave satser på vridende skatter, og brede grunnlag som gir økonomisk handlingsrom til å holde satsene lave.
- **Forutsigbarhet og langsiktighet:** Det er viktig at skattesystemet er forutsigbart og langsiktig slik at hyppige og brå endringer unngås. Usikkerhet rundt rammebetingelser skaper politisk risiko og gjør det vanskeligere å ta riktige beslutninger. Skatter med tilbakevirkende kraft, der man i ettertid trekker inn avkastningen fra dem som tok en stor risiko, vil påvirke andre som vurderer om de skal ta en risiko i fremtiden.
- **Insentivere og korrigere:** Skatter kan brukes til å korrigere markedssvikt ved at det gis insentiver til å påvirke atferd for dem man ønsker å endre atferden til.
- **Fordeling:** Omfordeling skjer både på statsbudsjettets inntektsside og utgiftsside. Et skattesystem som er omfordelende, kan bidra til økt tillit i samfunnet og sosial stabilitet. Samtidig må hensynet til omfordeling balanseres mot hensynet til økonomisk effektivitet.
- **Andre hensyn:** Skattesystemet bør være enkelt, digitaliseringsvennlig og robust, og hensynet til rettssikkerhet må ivaretas.

Skattesystemer kan utformes på forskjellige måter, og land har tatt ulike valg ved utformingen av skattesystemene sine. Skatter og avgifter trekker ikke bare inn privat kapital, men gir også effektivitetstap i økonomien, som innebærer at de f.eks. kan redusere insentivene til å arbeide og starte nye bedrifter. Derfor bør skattesystemet innrettes slik at

statens behov for finansiering av fellesgoder ivaretas med lavest mulig samfunnsøkonomiske tap.

Før en nærmere gjennomgang av eierbeskatningen og NHOs posisjoner, skisseres noen hovedtrekk i selskaps- og kapitalbeskatningen.

4.1. Skatt på inntekter

Inntektsskatter er skatt på inntekt enten den tjenes av et selskap eller av en privatperson. I denne sammenhengen avgrenses det til selskapsskatt, skatt på aksjeinntekter og annen kapitalinntekt.

Selskapsskatt

I de fleste land må bedrifter betale skatt av overskudd. I Norge er selskapsskatten 22 prosent og gjelder for alle³⁴ norske selskaper. I mange år lå selskapsskatten på 28 prosent. Som følge av utviklingen internasjonalt ble den fra 2014 gradvis satt ned til 22 prosent for å sikre at Norge har et konkurransedyktig nivå.

For 2024 er anslått proveny fra inntektsskatt for bedrifter (medregnet kraftverk) på 129,8 mrd. kroner.³⁵

I Norge har vi et globalinntektsprinsipp, som innebærer at norske selskaper betaler skatt til Norge for all inntekt uansett hvor den er opptjent. Inntekter som opptjenes i utlandet vil ofte også skattlegges der. Det betyr at samme inntekt kan skattlegges både i utlandet og i Norge, og derfor er det forhandlet frem skatteavtaler mellom land for å begrense eventuell dobbeltbeskatning.

Når selskaper investerer i andre selskaper, kan det oppstå kjedebeskatning av inntekter dersom beskattet overskudd i et selskap også blir beskattet hos eierselskapet gjennom aksjeutbytter eller -gevinster. Derfor er det regler som skal hindre dobbeltbeskatning av overskudd innenfor selskapssektoren. Et eksempel på slike regler kan være en fritaksmetode som i hovedtrekk fritar aksjeutbytter og -gevinster fra beskatning for en selskapsaksjonær. Det kan også være systemer som legger til rette for konsolidering av overskudd mellom selskap i samme konsern, så som konsernbidrags- eller konsernbeskatningsregler. Slike regler bidrar til at bedrifter kan organisere seg slik de mener er mest effektivt, noe som igjen i stort er samfunnsøkonomisk effektivt. Norge har både en fritaksmetode og konsern-bidragsregler som er sentrale elementer i det norske systemet for selskapsbeskatning.

For at selskapsskatten skal fungere, er det viktig at underskudd ett år kan fremføres og gå til fradrag i senere års overskudd, slik at det er nettoinntekten over tid som skattlegges. Uten en slik regel vil det effektive skattenivået kunne bli veldig høyt, noe som reduserer insentivet til investeringer og spesielt i virksomhet med lang investeringshorisont eller høy risiko. Noen land har begrensninger i hvor lenge et underskudd kan fremføres eller hvor mye underskudd til fremføring som kan gå til fradrag i overskudd i ett enkelt år. Reglene i Norge er slik at underskudd kan fremføres uten tidsbegrensning. Underskudd til fremføring kan imidlertid avskjæres hvis det å spare skatt er hovedbegrunnelsen for en transaksjon, f.eks. et kjøp av aksjeselskap for å få tilgang til underskuddet i et tomt eller tilnærmet tomt selskap for å kunne bruke det til å redusere skatten på andre inntekter.

Mange land har regler i selskapsskatten som skal gi insentiver til forskning- og utvikling. Dette kan f.eks. være gjennom lavere skattlegging av inntekter knyttet til immaterielle eiendeler ("patent box"), direkte fradragsføring av FoU-kostnader i inntektsskatten og gjennom fradrag i skatt for FoU-kostnader. Norge har en ordning i sistnevnte kategori kalt SkatteFUNN som gir bedrifter rett til skattefradrag for 19 prosent av FoU-kostnader begrenset til 25 mill. kroner per år. Et alternativ eller supplement til FoU-insentiver gjennom skattesystemet, er direkte subsidier.

Figur 8 på neste side viser nominelle satser for selskaps-skatt i de europeiske OECD-landene samt USA. Den røde linjen viser snittet som er på 21,75 prosent Den norske selskaps-skatten er altså omtrent på nivå med snittet. Den er også omtrent på nivå med snittet for de nordiske landene, men både Sverige og Finland har noe lavere selskapsskatt enn Norge.

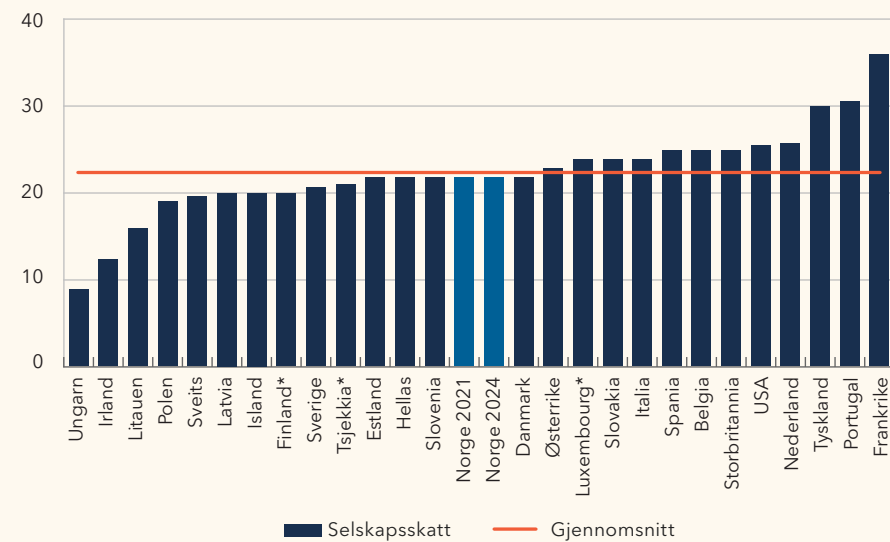
³⁴ Selskaper som omfattes av reglene om finansskatt har en sats på 25 prosent

³⁵ Prop.1LS (2024-2025) – Anslag i Tabell 1.12.

Figur 8

Selskapsskatt 2025

Skattesats

Kilde: OECD/NHO

Flere land i Europa vurderer å redusere skattesatsene som ledd i å øke konkurransekraften. Tyskland har fremmet forslag om å redusere skattesatsen fra 30 prosent til 25 pst, Finland fra 20 prosent til 18 prosent og Sverige fra 20,6 prosent til 20 prosent i USA inneholder One Big Beautiful Bill Act også endringer i skattereglene.

Gjennom et prosjekt i regi av OECD har flere land, blant annet alle EU-land og Norge, innført en global minimumsskatt på 15 prosent, som i prinsippet blir et gulv for hvor lavt selskapsskatten kan settes ned. Det gjenstår likevel å se om prosjektet vil lykkes, blant annet siden USA under president Trump har trukket seg fra det internasjonale skattesamarbeidet.

Skatt på aksjeinntekter

Norge har som mange andre land skatt på aksjeinntekter, ofte omtalt som "utbytteskatt". Skatt på aksjeinntekter må betales når utbytte deles ut fra et selskap til personlig aksjonær eller hvis aksjer selges med gevinst (tap er tilsvarende normalt fradragsberettiget).³⁶ En investering gjennom aksjesparekonto (ASK) og verdipapirfond som i det vesentlige investerer i aksjer, skattlegges etter samme prinsipper.

Skattesatsen på aksjeinntekter er 37,84 prosent på aksjeinntekter som overstiger en "normalavkastning". Satsen har økt flere ganger i takt med at selskapsskatten er satt

ned. Fra 2021 er imidlertid satsen økt fra 31,68 prosent til dagens nivå som en ren skatteskjerpelse, dvs uten tilsvarende reduksjon i selskapsskatten.

For å motvirke vridninger mellom ulike investeringer beregnes et skjermingsfradrag som skal bidra til at en avkastning som tilsvarer risikofri rente kun skattlegges med 22 prosent, som er det samme som skatten på andre plasseringer og investeringer utenfor virksomhet. På grunn av skjermingsfradraget er det bare meravkastningen som kan oppnås i aksjemarkedet som skattlegges med 37,84 prosent. Skjermingsfradraget beregnes for fysiske aksjonærer bosatt i Norge³⁷ og grunnlaget er investert kapital. Dette gjør at skjermingsfradraget ofte har mindre betydning for eierne av eldre selskaper som har økt i verdi gjennom reinvestering av overskudd og hvor opprinnelig innskutt kapital utgjør en liten del av egenkapitalen. Dersom avkastning utover normalavkastning bare kan oppnås ved investeringer i aksjer, skal skjermingsfradraget bidra til at investeringsbeslutningen og valget mellom investeringsformer ikke påvirkes av skattemessige hensyn.

Skjermingsrenten har vært svært lav i årene med lav rente. Den har økt de siste årene og ble fastsatt til 3,9 prosent for 2024. Dette kan bidra til at reglene får større aktualitet fremover.

³⁶ Som hovedregel betales utbytte- og gevinstskatt der man er (skattemessig) bosatt.

³⁷ Personlige aksjonærer bosatt i EØS få beregnet skjerming på visse vilkår.

Foto: Skatteetaten

Skjermingsmodellen

- Formålet med skjermingsfradraget er å skjerme risikofri avkastning, f.eks. renteinntekten en privatperson får på bankinnskudd, fra den ekstra beskatningen som kommer av at inntekt opptjent gjennom et aksjeselskap først skattlegges i selskapet og deretter som aksjeinntekt på den personlige aksjonærens hånd.
- Uten skjermingsfradraget ville de store satsforskjellene mellom investeringer gjennom et aksjeselskap (22+37,84 prosent) og utenfor (22prosent) gitt et disinsentiv til å investere i aksjer. Med skjermingsfradraget blir skattleggingen av den risikofrie avkastningen lik enten kapitalen plasseres på bankkonto eller i et selskap.
- I prinsippet skulle skjermingsfradrag vært gitt både når en aksje selges med gevinst og når den selges med tap (i det siste tilfellet ved at tapsfradraget ble økt med skjermingen). For å hindre misbruk av skjermingsreglene gis likevel ikke skjermingsfradrag hvis en aksje selges med tap. Dette gir en risiko for at skjerming ikke kan benyttes. I tillegg er det bare investeringer som eies ved årsskiftet som gir skjerming. Dette er forhold som medfører at systemet ikke er fullt ut nøytralt.
- Det finnes alternative modeller hvor en variant av skjermingsfradrag beregnes hos selskapet i stedet for hos aksjonæren. Dette ble blant annet vurdert av Scheel-utvalget.
- Torvik-utvalget foreslo at måten skjermingsrenten beregnes på burde endres slik at renten blir noe høyere.

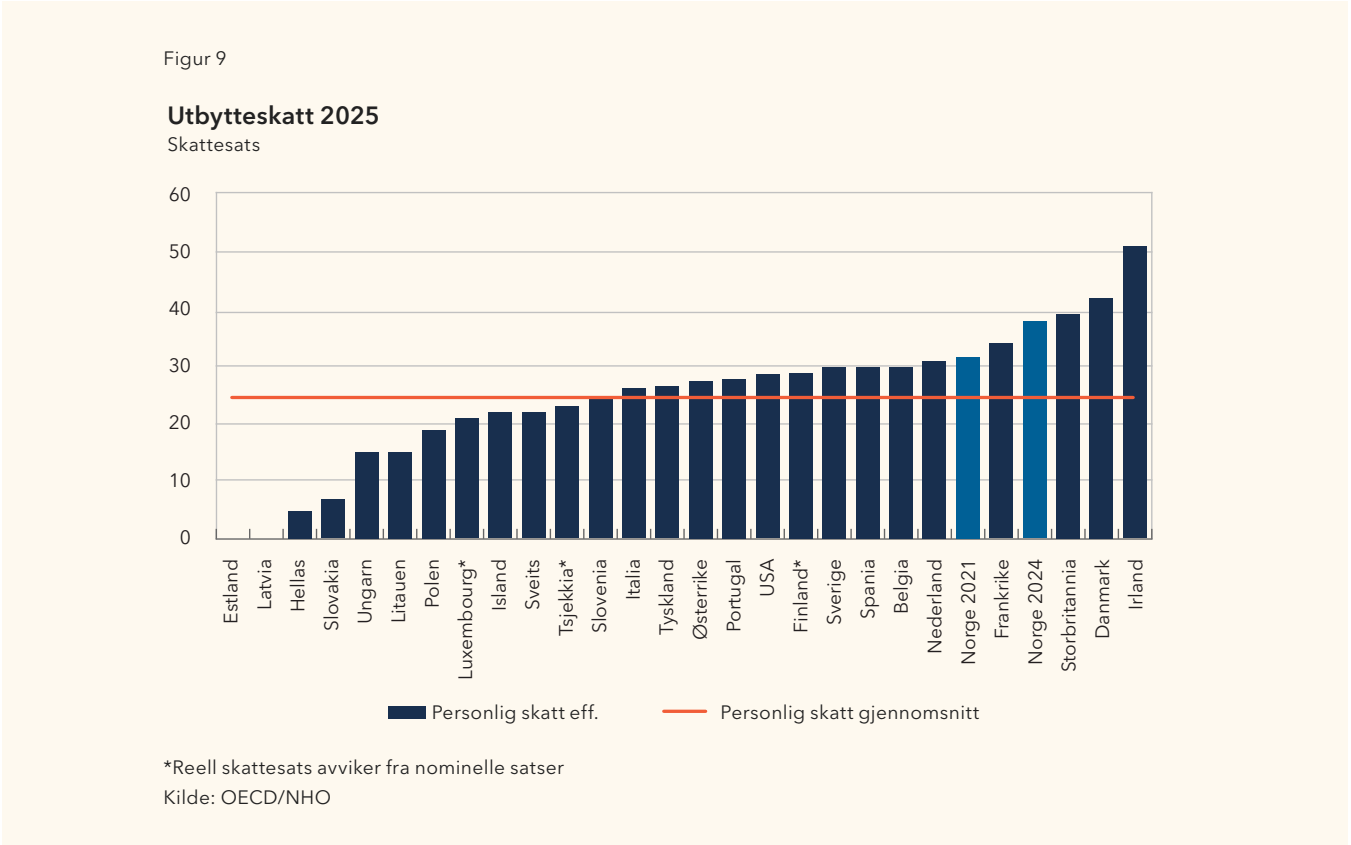
For selskaper som mottar utbytter eller selger aksjer gjelder som hovedregel fritaksmetoden som er omtalt ovenfor. Det gir en utsatt beskatning inntil personlig eier realiserer inntekter. Også privatpersoners investeringer kan få utsatt beskatning for investeringer gjort gjennom en aksjesparekonto (ASK). Det gir tilnærmet samme mulighet til å utsette beskatningen av aksjeinntekter som en privatperson som investerer gjennom et aksjeselskap, men ordningen er avgrenset til investeringer i børsnoterte aksjer i EØS.

Ved innføringen av utbytteskatt i 2006 tillot en overgangsregel at private eiere kunne skyte kapital inn i selskapet som "skattemessig innbetalt kapital", som senere kan tas ut skattefritt. Dette ble benyttet som en fullt lovlig tilpasning til utbytteskatten. En stor del av denne innbetalte kapitalen er nå brukt opp, slik at både utbytteskatten og skjerpelsene i denne, treffer flere enn før. I tillegg har det

kommet til tusener av nye bedrifter og hundretusenvís av nye aksjeeiere, som ikke hadde mulighet til å benytte overgangsregelen og treffes fullt ut av utbytteskatten.

For 2025 anslår Finansdepartementet et proveny fra skatt på aksjeinntekter på 43,4 mrd. kroner.³⁸ Da utbytteskatten ble innført i 2006 ble den estimert til 3,5 mrd. kroner nominelt, om lag 1/12 av nivået i 2025. Både bedriftenes resultater og investeringsbehov samt tilpasninger til endringer i skattenivå kan gi variasjoner i proveny fra år til år.

Figur 9 viser marginal skattesats på utbytte mottatt av personlig aksjonærer i de europeiske OECD-landene samt USA. Norge har i 2025 det fjerde høyeste skattenivået på utbytter, kun slått av Irland, Danmark og Storbritannia. Nivået er også betydelig høyere enn Sverige, Finland og Island. Hvis Norge hadde beholdt satsen som gjaldt i 2021, ville nivået fortsatt vært noe over snittet.

³⁸ Civita Eierbeskatningen i 2025

Exit-skatt

Norge har siden 2007 hatt regler om skatt på aksje-gevinster mv. når privatpersoner flytter bosted (skatte-messig) til utlandet, såkalt exit-skatte regler, som skulle hindre skattemotivert flytting. Frem til 2022 gjaldt en femårsregel som innebar at beregnet exit-skatt falt bort fem år etter utflytting om aksjer ikke var realisert. Selv om reglene var gunstige, var det ikke ansett å være noe utflyttingsproblem og reglene virket derfor etter sin hensikt.

Dette ble endret fra 2021. I samme periode som eier-beskatningen økte, var det en vesentlig økning i antall formuende personer som flyttet bosted til utlandet. Det førte til innstramming av reglene, og den såkalte femårsregelen ble opphevet sent i 2022. Fra da falt ikke lenger exit-skatten bort etter fem år, men betaling av skatten kunne på visse vilkår utsettes til aksjene ble realisert, f.eks. ved salg.

I 2024 ble reglene igjen vesentlig strammet inn, og nå ble også formålet med reglene endret. Reglene skal nå sikre at verdistigning på aksjer mv. som opparbeides mens eier er bosatt i Norge skattlegges i Norge og faktisk blir betalt. Det gjelder uavhengig av hvor verdiene er skapt, siden reglene ikke skiller mellom verdistigning på aksjer i norske og utenlandske selskaper. Det er fortsatt mulig å få utsettelse med betaling av skatten, men nå begrenset til 12 år.

Ved utflytting beregnes skatt basert på markedsverdi på utflyttingstidspunktet. Er det urealiserte gevinster av aksjer mv. over 3 millioner kroner, beregnes det exit-skatt og skattesatsen er som for aksjegevinster ellers, 37,84 prosent.

Retten til utsettelse med betaling av exit-skatten bortfaller helt eller delvis om aksjene selges eller det mottas utbytte.

Ved utbytte (og andre utdelinger) skal 70 prosent av utbyttet gå til å nedbetale beregnet exit-skatt. Det er satt en øvre grense på hvor stor del av utbytte som kan gå til skattebetalinger. Samlet skal skatt på utbytte (i Norge og andre land) og nedbetaling av exit-skatt ikke overstige 100 prosent av utbytte. I denne begrensningen tas det ikke

hensyn til eventuell plikt til å betale norsk formuesskatt etter utflytting.

Beregnet exit-skatt må betales i sin helhet om aksjer selges. Det gjelder uavhengig av om aksjesalget gir gevinst siden skatten er beregnet av verdiene som var ved utflytting. Senere verdifall påvirker ikke skattekravet.

For de som flytter ut av Norge midlertidig er det et unntak. Exit-skatt faller bort ved tilbakeflytting til Norge innen 12 år, og allerede betalt exit-skatt betales da tilbake. Den delen av exit-skatten som er betalt av utbytte betales imidlertid ikke tilbake. Denne delen vil først avregnes ved et senere salg av aksjer og inngå i gevinstberegningen.

Mange land har exit-skatte regler, blant annet Sverige, Danmark og Tyskland. De fleste land som har exit-skatte-regler har unntaksbestemmelser som muliggjør at utlend-inger kan flytte inn i landet midlertidig uten å bli omfattet av exit-regler ved senere hjemflytting. Unntaksregler for midlertidig opphold skal sikre mobilitet og mulighet for å tiltrekke seg kompetanse fra utlandet for en begrenset periode. Norge har ikke tilsvarende unntak.

Skatt på andre kapitalinntekter

Det norske skattesystemet skiller mellom skatt på privat-personers kapitalinntekter i virksomhet (hvor aksjeinntektene er den viktigste gruppen) og andre kapitalinntekter, som renteinntekter og inntekter fra utleie av eiendom utenfor virksomhet.

Skattesatsen for andre kapitalinntekter er 22 prosent, vesentlig lavere enn 37,84 prosent som gjelder for aksjeinntekter over skjermingsfradraget. Dette innebærer at aksjeinntekter for den delen som overstiger skjermingsfradraget beskattes 72 prosent høyere enn andre kapitalinntekter. Om valget står mellom å investere pengene i et aksjeselskap eller sette pengene på konto i bank, gjør skjermingsfradraget at skattenivået omtrent blir det samme. En privatperson kan imidlertid også velge å sette pengene i en tomt, utleiebolig eller høyrenteobligasjoner. I en del tilfeller kan det for slike investeringer oppnås avkastning utover skjermingsrenten, og da gjør det lavere skattenivået at det blir mer attraktivt å investere utenfor selskap fremfor

i selskap. I tillegg er investeringer i primærbolig og fritids-bolig, som nevnt over, ofte skattefri, slik at det da står mellom 37,84 prosent skatt (utover skjerming) på den ene siden og 0 prosent skatt på den annen side.

Store satsforskjeller kan skape spenninger i systemet og oppfattes å gi insentiver for å investere i eiendeler som blir lavere beskattet heller enn høyere beskattet. Dette kan bidra til vridninger og effektivitetstap.

Internasjonalt er det ikke uvanlig med ulik beskatning av forskjellige typer (kapital)inntekt, til dels med mer kompli-serte fritak, beløpsgrenser og satsstrukturer enn i det norske systemet.

4.2. Skatt på kapitalbeholdning

Skatt på kapitalbeholdning er en skatt som betales av bruk, eierskap og overføringer av kapitalbeholdning. Skatt på kapitalbeholdning betales uavhengig av om kapitalen

faktisk gir avkastning, i motsetning til skatt på kapital-inntekter. I Norge er eiendomsskatt, formuesskatt og doku-mentavgift eksempler på skatt på kapitalbeholdning. Det samme gjaldt reglene for arveavgift, som ble avviklet i 2014.

Formuesskatt betales i hovedsak av personer bosatt i Norge. Eiendomsskatt og dokumentavgift betales både av personer og av selskaper, uavhengig av bosted. Disse skattene knytter seg til eiendommer og eierskifter av eiendommer i Norge.

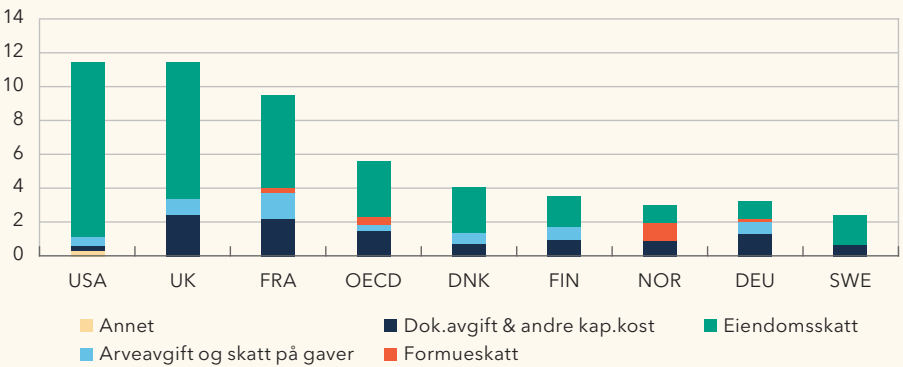
De fleste land har ikke formuesskatt. Mange land har skatt på kapitalbeholdning enten gjennom arveskatt som ilegges arvelater eller arvemottaker, eller betydelig høyere eiendomsskatter primært gjennom brede grunnlag. Samtidig kan også reglene for andre kommunale skatter og avgifter være annerledes enn i Norge.

Figur 10

Figuren viser skatt på kapitalbeholdning i flere land.

Skatt på kapitalbeholdning

Prosent av samlede skatteinntekter 2021

Tall for OECD er et uvektet gjennomsnitt for de landene som har rapportert for 2021

Kilde: FIN / OECD / NHO

Formuesskatt

Formuesskatt er en skatt på privatpersoners nettoformue, det vil si alle eiendeler fratrukket gjeld. Det inkluderer både eiendeler som er del av "privatformuen" som hus, bil, hytte og bankinnskudd mv. og eiendeler som er del av "næringsformuen", det vil si investeringer i bedrifter, i praksis aksjer og direkteide driftsmidler (ofte omtalt som "arbeidende kapital").

Eiendeler regnes med enten de er i Norge eller i utlandet. Formuen er altså skatteobjektet, mens skattesubjektet – den som skattlegges – er privatpersonen som eier.

Den norske formuesskatten betales av fysiske personer bosatt i Norge.³⁹ Skatten betales ikke av personer som er bosatt utenfor Norge, selv om de har investeringer i Norge.

For 2025 estimerer Finansdepartementet at 718 800 personer vil betale formuesskatt.

Forventet proveny fra formuesskatt i Norge i 2025 totalt er 34,8 mrd. kroner, hvorav 21 mrd. kroner er formuesskatt på næringsformuen for personer og 0,8 mrd. kroner er formuesskatt på næringskapital eid av upersonlige skatteyttere, det vil si primært stiftelser.⁴⁰

Provenyet har økt betydelig de siste årene. Formuesskatt på næringsformuen har økt fra estimerte 10,3 mrd. kroner i 2021 til 21 mrd. kr i 2025 og utgjør nå ca 62 prosent av total formuesskatt.

De nominelle satsene i formuesskatten er på 1 prosent for formue opp til 20,7 mill. kroner og 1,1 prosent for formue

over dette. I tillegg har hver person et bunnfradrag på 1,76 mill. kroner, slik at det ikke betales formuesskatt opp til dette nivået.

Ved beregningen av formuen, er utgangspunktet at verdien av de enkelte formuespostene skal settes til omsetningsverdien per 31.12 i inntektsåret.

Det finnes særregler om beregning av formuesverdi og verdsettelsesrabatter, som gjør at forskjellige typer eiendeler med samme omsetningsverdi, får ulik skattemessig formuesverdi. Noen eiendeler unntas i helhet, som f.eks. pensjonsrettigheter. Andre gis stor rabatt, som f.eks. primærbolig og fritidsbolig og gårdsbruk. Noen verdsettes til full verdi, som f.eks. bankinnskudd. For aksjer er det forskjellige verdsettelsesregler avhengig av om aksjene er børsnoterte eller ikke. For noterte aksjer brukes børskursen per 1. januar året skatten skal betales (skattefastsettingsåret), mens for unoterte aksjer beregnes en skattemessig formuesverdi per 1. januar året før skatten skal betales basert på bokført verdi av selskapets eiendeler, men slik at flere typer immaterielle eiendeler ikke tas med. Dette gjør at aksjer i unoterte selskaper ofte kan få en lavere formuesverdi enn aksjer i børsnoterte aksjer. Det kan være gunstig for eiere av slike selskaper, men skaper dermed også en terskel mot børsnotering.

Ved fastsettelsen av formuen gjøres det ikke fradrag for latent skattegjeld. F.eks. må en aksjonær betale formuesskatt av hele verdien av investeringen, selv om en del av denne verdien vil tilfalle staten i enten utbytteskatt eller gevinstskatt når aksjen selges. Dette kan bidra til at den skattemessige formuen kan bli høyere enn den reelle formuen. Beholdes overskuddet i bedriften vil latent skattegjeld øke, og hvert år må det betales formuesskatt av skattegjelden.

Som ledd i skatteforliket i 2016, hvor et mål var en bedre innretning av den norske eierbeskatningen, uttalte Finanskomiteens flertall: "Flertallet viser til enighet mellom partiene og mener at en innretning av formuesskatten, hvor skatten på arbeidende kapital som utgangspunkt

reduseres i form av en verdsettelsesrabatt på aksjer og driftsmidler på 20 prosent".⁴¹ En verdsettelsesrabatt på 20 prosent betyr at aksjer til 100 tusen kroner, får en formuesverdi på 80 tusen kroner.

Verdsettelsesrabatten på arbeidende kapital ble økt til 45 prosent av Solberg-regjeringen, og redusert tilbake til 80 prosent av Støre-regjeringen.

Praktisk sett kan aksjerabatten på 20 prosent kompensere noe for svingninger og feilprisinger i verdien satt på verdsettelsestidspunktet. Rabatten kan også kompensere noe for at det beregnes formuesskatt av latent skatt.

De ulike verdsettelsesreglene og rabattene er dels politisk og dels praktisk begrunnet. Til sammen bidrar de til et relativt komplisert system som kan gi uønskede insentivvirkninger, for eksempel ved å stimulere til investering i bolig fremfor i aksjer.

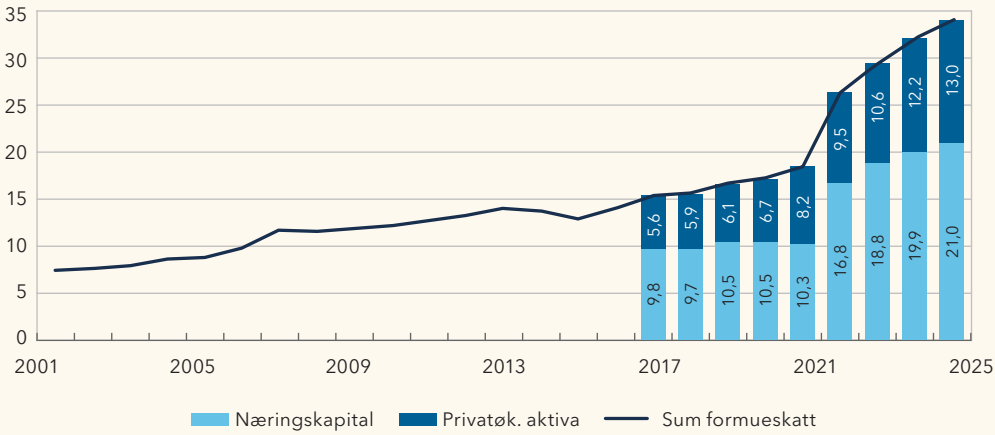
I 2025 er satsen i formuesskatten for formuer over 20 mill. kroner som nevnt 1,1 prosent Hvis disse investeres i aksjer, gis en verdsettelsesrabatt på 20 prosent. Dette gir en effektiv sats på 0,88 prosent. I 2021 var formuesskattesatsen til sammenligning 0,85 prosent og verdsettelsesrabatten for aksjer 45 prosent, som ga en effektiv sats på 0,47 prosent.

Ingen av våre nordiske naboland har formuesskatt – Danmark fjernet den i 1997, Finland i 2006 og Sverige i 2007. I Europa har bare Spania og Sveits formuesskatt.⁴² I disse landene er det store regionale forskjeller i bunnfradrag og satser, eksempelvis er det i Spania 100 prosent fritak i flere regioner, inkludert Madrid. I Sveits er kapitalbeskatningen vesentlig lavere enn i Norge, og skattesatsene varierer mellom kantonene. Det er også mulig for formuende innflyttere å inngå egne skatteavtaler som gir en relativt lav beskatning. Frankrike opphevet formuesskatten i 2018 for å tiltrekke seg investeringer og stimulere til økonomisk vekst.

Figur 11

Formuesskatt fra personlige skatteyttere. 2001 - 2025. Milliarder nominelle kroner

Norge: Formuesskatt
Mrd. kroner

Kilde: Finansdepartementet/SSB/NyAnalyse/NHO

³⁹ Formuesskatt betales også med lavere sats av noen typer selveiende foretak hjemmehørende i Norge,

⁴⁰ Civita Eierbeskatningen i 2025

⁴¹ Innst. 273 S (2015-2016) Skattereform for omstilling og vekst, pkt 6.2.2

⁴² Frankrike har også en form for formuesskatt for fast eiendom.

Internasjonalt diskuteres muligheten for innføring av en global formuesskatt. Dette ble blant annet tatt opp da Brasil hadde formannskapet i G20 i 2024. Et forslag til modell for skattlegging av "ultra-high-net-worth individuals"⁴³ ble presentert av økonomen Gabriel Zucman. Forslaget la opp til formuesskatt som en minimumsskatt, det vil si en modell hvor det gis fradrag for andre skatter personen har betalt, og det bare ilegges formuesskatt hvis summen av andre skatter ikke når opp til minimumsnivået. Den norske formuesskatten kommer fullt ut i tillegg til inntektsskatten, slik at den må betales uavhengig av om den som betaler også har betalt høy inntektsskatt. Den norske formuesskatten betales av alle med formue over 1,76 millioner kroner, mens forslaget til Zucman kun skulle gjelde dollarmilliardærer. Lite tyder på at forslaget har fått noen bred oppslutning.

Eiendomsskatt

Mange land har eiendomsskatt som en måte å skattlegge kapitalbeholdning på. Eiendomsskatt påvirkes ikke av om eier bor i Norge eller i utlandet – eller om en eier som bor i Norge flytter til utlandet. Her skiller eiendomsskatten seg fra f.eks. formuesskatten, som bare ilegges personer som bor i Norge.

I mange land, inkludert Norge, er eiendomsskatten kommunal. Kommunene bestemmer om de vil ha slik skatt, hva slags eiendom det skal betales eiendomsskatt for og hvor høy den skal være. I Norge setter eiendomsskatteloven maksimalsats til 4 promille for bolig- og fritidseiendom og 7 promille for annen eiendom. Det er også regler om hvordan verdien som skal brukes for beregning av eiendomsskatten skal fastsettes.

Formålet med eiendomsskatten er å bidra til kommunenes inntektsgrunnlag. I 2023 var kommunenes proveny fra eiendomsskatten 17,6 mrd. kroner, og av dette var 8,7 mrd. knyttet til bolig- og fritidseiendommer.⁴⁴ I flere land

er eiendomsskatten vesentlig høyere og en større kilde til skatteproveny enn i Norge.⁴⁵ Samtidig kan systemet for annen kommunal skattlegging være svært annerledes.

Arveskatt

Mange land bruker arveskatt for å skattlegge kapitalbeholdning ved overføringer fra en generasjon til en annen. Gjennom arveskatter blir arv, eventuelt forskudd på arv, skattlagt enten på arvelaters eller mottakers hånd. Utformingen av arveskatter kan variere betydelig, blant annet med hensyn til bunnfradrag og satser. Mange land har arveskatt både for å sikre proveny til staten og som et tiltak for omfordeling.

Da den norske arveavgiften ble avskaffet i 2014 var den ikke noen stor kilde til skatteproveny³⁹, men var krevende for mange eierskifter mellom generasjoner. Ved avviklingen ble det i stedet innført et kontinuitetsprinsipp ved arv. Finansdepartementet anslo at overgangen til et kontinuitetsprinsipp ville gi økte skatteinntekter. Kontinuitetsprinsippet innebærer at arvemottaker overtar arvelaters inngangsverdi/historiske kostpris på eiendelen. Ved et senere salg beregnes gevinst av verdistigningen i både arvelaters og mottakers eiertid. Skiftet til kontinuitetsprinsippet var et skifte fra skatt på kapitalbeholdning, til å skattlegge realisert kapitalinntekt. Skattlegging av realiserter inntekter fremfor å skattlegge kapitalbeholdning, kan være positivt i et verdiskapingsperspektiv.

I forbindelse med innstramminger i exit-skattereglene i 2024 er det i praksis innført en arveskatt på urealiserte aksjegevinster mv. ved utdelinger av aksjer fra dødsbo til arvinger bosatt i utlandet.

⁴³ Individer med mer enn USD 1 milliard i formue.

⁴⁴ Prop. 1 LS Skatter og avgifter 2025 s. 61 Figur 2.18

⁴⁵ Prop. 1 LS Skatter og avgifter 2025 s. 62 Figur 2.19

⁴⁷ I Norge er det full merverdiavgift ved kjøp av nyoppførte boliger, mens det i Storbritannia er høyere løpende eiendomsskatt, men fritak for merverdiavgift for boligkjøp.

5. Endringer i eierbeskatningen for å fremme verdiskaping

5.1. Eierbeskatningen er for høy og gir ikke insentivene næringslivet trenger

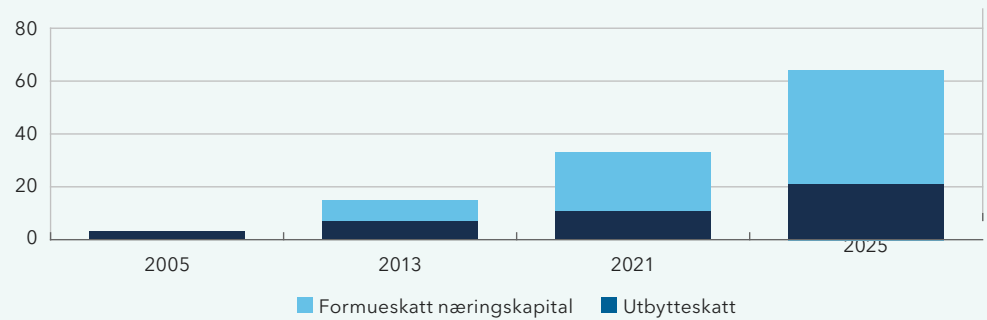
Bedriftseier eller investor som regner på lønnsomheten av investeringer, vurderer avkastning etter skatt. Derfor

må effekten av selskapsskatt, skatt på aksjeinntekter og formuesskatt på næringsformuen ses i sammenheng.

De siste årene har eierbeskatningen økt betydelig gjennom økt utbytteskatt og økt formuesskatt.

Figur 12

Personlig eierskatt*
Mrd. kroner

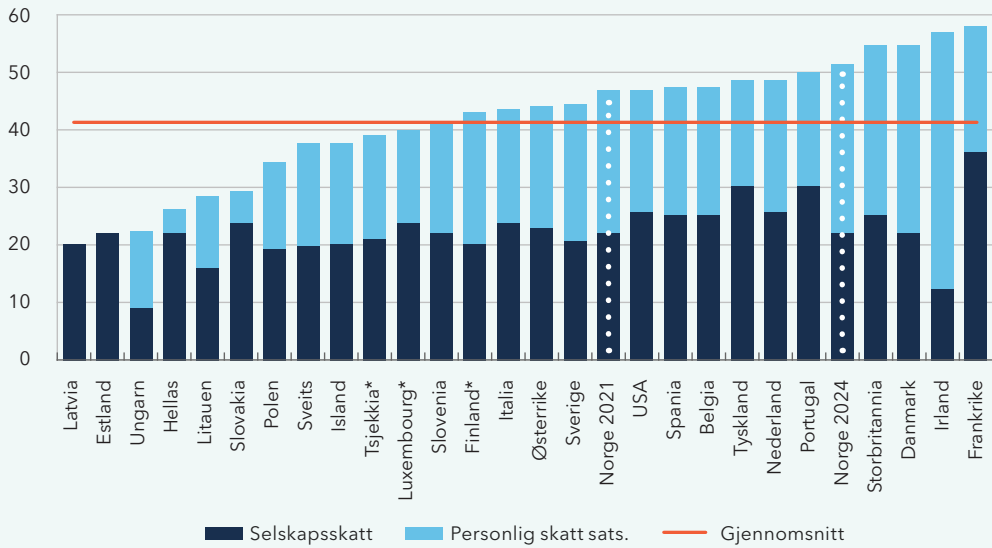
*Datagrunnlaget for 2005 og 2013 er estimer for budsjettbehandlingen for de to årene. Formueskatt på næringskapital i 2021 er oppdatert per budsjettbehandlingen for 2025. Utbytteskattanslaget for 2021 er fra budsjettbehandlingen for 2021. Estimatenes er for 2025 er fra budsjettbehandlingen for 2025.
Kilde: Civita/Finansdepartementet/NyAnalyse/NHO

Summen av selskapsskatt og skatt på aksjeinntekter har økt fra 46,7 prosent til 51,5 prosent i perioden 2021 til 2025. Det betyr at for hver 100 lapp som tjenes av et selskap, må eieren betale over halvparten i skatt når selskapsskatten og skatt på aksjeinntekter medregnes.⁴⁸

Figur 13 viser skattenivået på selskapsskatt og utbytteskatt i Norge, sammenlignet med de europeiske OECD-landene og USA for 2025 basert på effektive marginalsattesatser for egne innbyggere. Utenlandske mottagere av utbytter må ofte betale "withholding tax" eller kildeskatt, til Norge.⁴⁹

Figur 13

Høyeste effektive marginalsattesats
Samlet selskapsskatt og personlig skatt

Kilde: OECD/NHO

Norge hadde i 2025 det femte høyeste skattenivået av alle landene i utvalget. Skattenivået på 51,5 prosent er om lag 10 prosentpoeng høyere enn snittet. Nivået er også om lag 5 prosentpoeng høyere enn snittet av de nordiske landene. Hvis Norge hadde beholdt satsen fra 2021 på 46,71 prosent, ville skattenivået i Norge fortsatt vært om lag 5 prosent over snittet. Figuren hensyntar ikke formuesskatten. Norge er enda nærmere toppen i eierbeskatning, om ikke på toppen, når det tas hensyn til formuesskatten.

Nivået på formuesskatten har også økt betydelig fra 2021. Det skyldes en kombinasjon av økte satser, reduserte verdsettelsesrabatter samt økning i formuesverdiene. Særlig gjelder dette for næringsformuen hvor den effektive satsen (skattemessig verdi etter verdsettelsesrabatt * nominell sats) har gått fra 0,47 prosent til 0,88 prosent. Tas det også hensyn til økt utbytteskatt som påløper om formuesskatten betales med utbytte, er nivået omtrent doblet. Det betyr at flere bedriftseiere må ta ut mer fra bedriften i form av økt lønn eller utbytte - kapital som ellers kunne blitt brukt til nye investeringer og skapt arbeidsplasser.

5.2. Virkninger av eierbeskatningen

Skatt på kapitalinntekter og kapitalbeholdning er skatt på sparing. Skatt på sparing gir skatteproveny, men kan også gi insentiv til forbruk fremfor sparing. Sparing bidrar til oppbygging av kapital som kan brukes til investeringer i næringslivet. Er skattenivå i Norge for høyt i forhold til andre land kan det gi konkurranseulempen for eiere og investorer bosatt i Norge og for deres bedrifter.

Nedenfor omtales NHOs syn på selskapsskatt, skatt på aksjeinntekter og formuesskatt. Disse skattene er elementer i den totale eierbeskatningen. Utformingen av skattene og skattenivået har betydning både for privatpersoners sparing og kapitaltilgangen i norsk næringsliv.

Selskapsskatt

Selskapsskatten påvirker norske og utenlandske eiere av norske selskaper likt, og har betydning for hvor lønnsomme investeringer i et selskap blir etter skatt. Hvis selskaps-skattenivået i ett land blir for høyt, kan det gi insentiv til å etablere selskap eller drive virksomhet i et land med lavere skattenivå hvor avkastningen etter skatt dermed kan

⁴⁸ Ikke hensyntatt eventuelt skjermingsfradrag.

⁴⁹ Internrettslig er satsen 25 pst., men den kan være redusert i en skatteavtale.

forventes å bli bedre. Det er imidlertid konkurransevilkårene som helhet, og ikke bare skattenivået isolert sett, som er viktig. Den norske selskapsskatten må vurderes og analyseres i lys av trender og utvikling i andre land, slik at Norge har et konkurransedyktig nivå på selskapsskatten.

I en rapport utarbeidet for Finansdepartementet kommer Vista Analyse og Norwegian Fiscal Studies⁵⁰ til at det ikke kan konkluderes med at reduksjonen i selskapsskattenivået fra 28 prosent til 22 prosent i perioden 2014-2019 har økt investeringene i Norge. Reduksjon i skattesatsen i Norge skjedde i samme periode som de nordiske landene og en rekke andre land i Europa reduserte selskapsskattesatsen. NHO mener at rapporten ikke kan tas til inntekt for at selskapsskattenivået ikke har betydning for investeringer. Hvis Norge ikke hadde fulgt etter de andre landene og senket selskapsskatten, hadde Norge hatt et særskilt høyt norsk skattenivå relativt til andre land. Da er det mulig at negative virkninger på investeringsnivået ville vært synlige. Alt annet likt vil investeringene gå til landet med det laveste selskapsskattenivået, men i praksis vil andre faktorer som forutsigbarhet, markedstilgang, tilgang på arbeidskraft og politisk stabilitet også ha stor betydning.

Kapitalforvaltningsselskaper som de siste årene har flyttet fondsvirksomheten sin blant annet til Sverige, som har hatt mer gunstige selskapsskatteregler for verdipapirfond, er eksempler på at skattenivået har betydning for valg av land ved etablering.

I tillegg til den nominelle selskapsskattesatsen, er det også av stor betydning at de materielle skattereglene videreutvikles og oppdateres, i tråd med utviklingen av næringslivet. Dette kan ha betydning både for det effektive skattenivået og for at skattereglene oppleves treffsikre og velfungerende med lave administrative kostnader.

Det er svært viktig at fritaksmetoden beholdes, slik at bedriftene kan organisere seg mest mulig effektivt og dobbeltbeskatning unngås.

Norge bruker lite på FoU i prosent av BNP sammenlignet med de andre nordiske landene. Målet i regjeringens lang-tidsplan for forskning og høyere utdanning er at Norges

FoU-innsats skal utgjøre 3 prosent av BNP innen 2030, mens status i 2023 var 1,85 prosent.⁵¹ Det er grunn til å vurdere sterkere insentiver til FoU gjennom skattesystemet, enten som en utvidelse av dagens Skatte FUNN-ordning eller i tillegg til denne ordningen.

Selskapsskatten har siden 2019 vært på 22 prosent. NHO vurderer at det på bakgrunn av skattenivået blant annet i de andre nordiske landene p.t. ikke er behov for endringer i nivået. Samtidig er det noen land som vurderer å redusere skattesatsen for å øke konkurransekraften, og det er viktig å følge med på utviklingen fremover.

Skatt på aksjeinntekter

Norge har med en skattesats på 37,84 prosent for aksjeinntekter over skjermingsfradraget, blant de høyeste skattenivåene på aksjeinntekter i Europa som vist i figur 9 i punkt 4.1.

Høy skatt på aksjeinntekter i forhold til andre land – også i sammenheng med den særnorske formuesskatten – kan gi insentiver til utflytting til land med lavere skattenivå på kapital. Digitaliseringen av samfunnet har også gjort det enklere å flytte og jobbe fra hvor som helst i verden. De siste årene har mange med store formuer flyttet ut.

Det høye skattenivået på aksjeinntekter kan også svekke insentivene til sparing som igjen kan gi lavere tilgang på kapital enn det næringslivet har behov for.

Settes skattenivået på aksjeinntekter for lavt sammenlignet med arbeidsinntekt, gir det insentiver til inntektsskifting, som innebærer at en høyere beskattet inntekt vil byttes med en lavere beskattet inntekt. Det er bra at systemet er utformet slik at uønsket skatteplanlegging unngås. Høyt skattenivå på aksjeinntekter sammenlignet med skattenivået på inntekter fra annen sparing, kan imidlertid også gjøre at privatpersoner vrir investeringene til eiendeler som skattlegges lavere, f.eks. primærbolig og fritidsbolig.

NHO mener at hensynet til å styrke norsk verdiskaping og hensynet til å unngå utflytting, tilsier at skattenivået på aksjeinntekter settes ned. Vi mener at dette kan skje uten at inntektsskifting mot arbeidsinntekter blir noe problem.

Satsen bør settes ned til 30 prosent. Det er noe under satsen på 31,68 prosent som gjaldt til og med 2021. Nivået var den gang et resultat av reduksjonen i selskapsskattesatsen fra 28 prosent til 22 prosent med en motsvarende økning i skatten på aksjeinntekter fra 28 prosent til 31,68 prosent. Satsen plasserte Norge blant landene med høyest utbytte-skatt i Europa, men likevel godt under dagens sats på 37,84 prosent.

En sats på 30 prosent vil fortsatt være godt over gjennomsnittet blant OECD-medlemmer i Europa, men omtrent på nivå med Sverige og Finland.

Med selskapsskattesats på 22 prosent, vil marginalsattesatsen med utbytteskatt på 30 prosent være på 45,5 prosent mot dagens 51,5 prosent. Dette innebærer også at Norge vil komme nærmere gjennomsnittet av figur 13 som viser summen av selskaps- og utbytteskatt. En vesentlig del av avkastning på sparing vil fortsatt måtte betales i skatt, men noe mindre enn i dag.

Det høyeste skattenivået på arbeidsinntekt er 47,4 prosent og om arbeidsgiveravgift regnes med 53,9 prosent. Det vil dermed være noe høyere marginalsatt på arbeid. Det er likevel flere forhold som påvirker mulig inntektsskifting. Skatten på arbeidsinntekt er sterkt progressiv, mens skatten på aksjeinntekter over skjerming er flat. I tillegg gir arbeidsinntekter opp til 7,1 G, men ikke aksjeinntekter, rett til pensjonsopptjening i Folketrygden og rettigheter til NAV-støtte. Dette er ytelser fra staten som kan begrunne høyere skatt på arbeidsinntekt

Skjermingsfradraget skal sørge for at den høyere skatten på aksjeinntekter bare illegges den delen av aksjeavkastningen som er høyere enn normalavkastningen. Fradraget er et viktig element i systemet for beskatning av aksjeinntekter. Det skal bidra til at all "normalavkastning" skattlegges likt på tvers av ulike investeringer, for tiden med 22 prosent. Flere faktorer gjør at det er noe usikkert om systemet faktisk gir nøytralitet. Det finnes alternative modeller som ble skissert av Scheel-utvalget hvor en variant av skjermingsfradrag i stedet gis på selskapets hånd for å likestille den skattemessige behandlingen av egenkapital- og gjeldsfinansiering, som kan tenkes både å gi forenklingsgevinster og bedre effekt av fradraget. NHO mener at det kan være grunn til å vurdere en slik modell nærmere.

Exit-skatt

Generelle regler om skatt på aksjeinntekter må suppleres med særregler ved utflytting for å hindre skattemotivert flytting. Samtidig er det viktig å løse de underliggende årsakene til økt utflytting, som antakelig er økning i formuesskatt og utbytteskatt. Å redusere eierbeskatningen og samtidig være på et nivå som kan stå seg over tid og skape forutberegnelighet er vel så viktig som utformingen av selve exit-skattereglene.

Det er også viktig at exit-skattereglene innrettes slik at de ikke hindrer ønsket mobilitet av kapital, kompetanse og arbeidskraft. Reglene må heller ikke skape ekstra økt risiko for gründere som vil følge selskapene sine ut i verden slik at denne gruppen får insentiver til å flytte ut før verdiene skapes.

NHO mener både formål og innretning av reglene må endres for å ivareta realisasjonsprinsippet og hensynet til mobilitet. Dette kan oppnås ved at skatten beregnes ved utflytting, men at betalingen utsettes til aksjene faktisk selges. På salgstidspunktet kan skatten nedjusteres hvis verdiene har falt. Da likestilles aksjeeiere bosatt i Norge med aksjeeiere som har flyttet.

Reglene om nedbetaling av exit-skatt ved utbytte bør endres. Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser har i sin rapport i 2025⁵³ blant annet pekt på at det før endringene i 2024 var mulig for en som flyttet ut å ta verdier uten å utløse betaling av exit-skatt. Som eksempel kan verdier tas ut som utbytte, og senere kan eier flytte tilbake innen 12-årsfristen slik at exit-skatten faller bort. Løsningen som er valgt, er at store deler av utbytter skal gå til nedbetaling av exit-skatten. Og den delen av betalt exit-skatt som er betalt av utbytte betales ikke tilbake ved en senere hjemflytting. Selv om utbytteverdiene skal hensyntas ved et eventuelt salg, vil innstrammingen for mange i praksis oppleves som en utbytteskatt på 70 prosent. Det er betydelig over en allerede for høy skattesats på aksjeinntekter og skaper forskjellsbehandling av de som bor i landet og de som flytter ut.

⁵⁰ Vista Analyse Rapport 2024/36 om selskapsskatt

⁵¹ SSB Hva er FOU

⁴⁵ Finanspolitikkutvalget 2025

Utfordringen det rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser peker på kan løses også på andre måter. Ved tilbakeflytting kan inngangsverdi justeres med utbytter som er tatt ut i utenlandsperioden. Umiddelbar betaling av exit-skatt ved utbytter bør beholdes omgåelsessituasjoner, for eksempel ved at krav om nedbetaling utløses om en vesentlig del av verdiene tas ut, og da med samme sats som for aksjeinntekter ellers, som NHO foreslår reduseres til 30 prosent.

Regelverket må også ta hensyn til næringslivets behov for mobilitet og tilgang på internasjonal kompetanse og kapital. Slik reglene er utformet vil personer som vurderer å flytte til Norge midlertidig måtte vurdere risiko for å bli omfattet av exit-skattereglene ved en senere utflytting. Mange av de som har ettertraktet kompetanse har utenlandske pensjons-sparinger med høye verdier, og svingninger i markedet eller valutakurser kan gi risiko mange ikke er villige til å ta. Det bør derfor gis unntaksregler for midlertidig opphold i Norge slik andre land med exit-regler har.

Formuesskatt

NHO mener formuesskatten bør fjernes i sin helhet. Alternativet til en avvikling vil i praksis være at skiftende politiske flertall med ulike prioriteringer vil fortsette å gjøre endringer i satser, bunnfradrag og verdsettelse som skaper uforutsigbarhet og vridninger.

NHO er mest opptatt av formuesskatten i relasjon til verdiskapingen i næringslivet, og har derfor dette i fokus her.

Verdiskapingen i næringslivet kan bremses av formuesskatten på flere måter. For det første kan formuesskatten gi en for høy skatt på sparing. Sparing er nødvendig for å danne en tilstrekkelig kapitalbase for økonomisk virksomhet. For det andre kan formuesskatten, ettersom formuesverdiene ikke settes likt, føre til at kapital plasseres i mer uproduktive investeringer heller enn i næringsvirksomhet. For det tredje kan formuesskatten føre til risikoaversjon fremfor risiko-vilje og nyskaping, sammenlignet med en inntektsskatt. Vi ser litt nærmere på disse forholdene nedenfor.

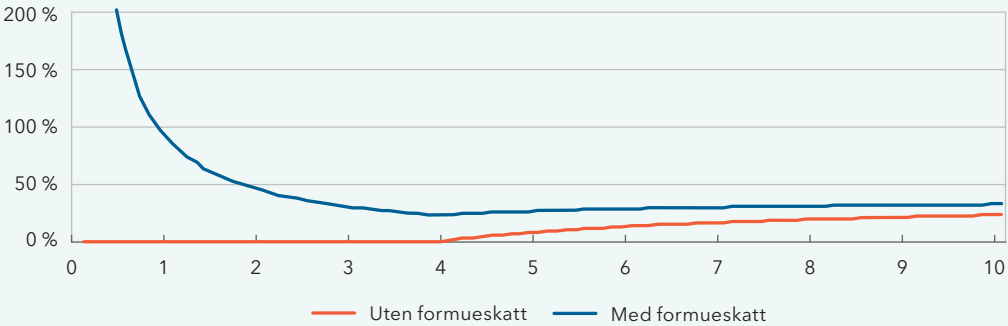
Formuesskatten beregnes av kapitalbeholdning, og må betales selv om det ikke er noen verdiøkning på investeringen. Det kan gi situasjoner hvor avkastningen etter skatt blir negativ fordi man må betale mer i skatt enn man har i inntekt.

Figur 14 viser den samlede skattebelastningen for ulike avkastningsnivåer. Utbytteskatten betales bare på den delen av avkastningen som er høyere enn skjermingsrenten, mens formuesskatten betales av verdien av selve investeringen. Hvis avkastningen er lav blir det ikke utbytteskatt, men formuesskatten må betales uansett om avkastningen er negativ, lav eller høy. Formuesskatten kan derfor føre til at over 100 prosent av avkastningen må betales i formuesskatt. Ved avkastning høyere enn skjermingsrenten må det betales både utbytteskatt og formuesskatt. Utbytteskatten utgjør da en større del av skattebelastningen enn formuesskatten. Ved en svært høy avkastning, feks på 10 prosent, er den effektive skatten 32,4 prosent. Dette hensyntar ikke at det allerede er betalt 22 prosent skatt på inntekten i selskapet. Det er denne skattleggingen på selskapets hånd som begrunner skjermingsfradraget.

Figur 14

Effektiv skatt på aksjer

Etter nivå på avkastning. 2025-regler. Skjeringsrente=3,9%

Kilde: NHO

Alle som er bosatt i Norge betaler formuesskatten for hele formuen over bunnfradraget, enten den er plassert i næringsvirksomhet eller er privatformue. Formuesskatten er imidlertid ikke nøytralt utformet, forskjellige eiendeler med samme markedsverdi får forskjellige skattemessig formuesverdi, noe som kan påvirke hva man investerer i. Det kan oppstå tilfeller hvor det lønner seg å investere i en kostbar primærbolig eller annet fremfor i et selskap, fordi formuesskatten blir lavere ved en investering i bolig. Det er antakelig verken praktisk eller politisk mulig å fjerne de skjeve verdsettelsene, som gjør at formuesskatten ikke er nøytral, og som prinsipielt tilsier at formuesskatten bør avvikles på sikt. På kort sikt er det uansett viktig at investeringer i næringslivet ikke blir skattlagt for høyt relativt til andre eiendeler. Dette tilsier avvikling av formuesskatten for næringsformuen.

Formuesskatten kan dempe risikoviljen til investorer bosatt i Norge. Der selskapsskatten og skatten på aksjeinntekter langt på vei er symmetriske og gir fradrag for tap i like stor utstrekning som det er skatteplikt for gevinst, må formuesskatten betales uavhengig av om det er noen realisert inntekt i bedriften. Gjennom formuesskatten skal staten årlig ha en del av egenkapitalen investert i bedriften uten å ta noen del av risikoen. Dette øker investors risiko ved

en investering, og kan gi insentiver til å investere pengene trygt fremfor i risikable oppstartsselskaper.

For en investor bosatt i Norge er utgangspunktet at formuesskatten må betales uansett hvor kapitalen investeres. Det kan derfor argumenteres for at formuesskatten ikke øker en investors krav til avkastning av investeringer i aksjer (realinvestering), sammenliknet med plassering på f.eks. bankkonto (finansinvestering). Men det kan også argumenteres for at siden formuesskatten – til forskjell fra selskapsskatten – må betales uavhengig av om det er noen realisert inntekt eller ikke, kan den øke selskapsrisikoen. Økningen i selskapsrisiko kan medføre at en investor i Norge har et høyere avkastningskrav på en aksjeinvestering enn en investor bosatt i utlandet.⁵⁴ I noen tilfeller kan en utenlandsk investor dermed betale mer for den samme investeringen, alt annet likt.

Siden formuesskatten ikke er knyttet til realisert inntekt, kan den også ha uheldige likviditetsvirkninger. Mange gründere og bedriftseiere investerer en stor andel av sine verdier i bedriften. Det er verdier som er bundet opp

⁵⁴ <https://www.dn.no/innlegg/formuesskatt/skatteflyktninger/grunder/formuesskatten-svekker-norsk-eierskap-og-hele-okosystemet-av-norske-grunde-re/2-1-1663720>

i fabrikkbygningen, maskinene og varelageret – de står ikke på en privat forbrukskonto. Om bedriften ikke gir (nok) overskudd, som ofte kan være tilfelle i oppstarts- og vekstfase, kan formuesskatten gi likviditetsproblemer. Å selge deler av bedriften er for mange ikke et alternativ. Det kan være salgsrestriksjoner for en gründer, eller aksjene kan være vanskelig å selge – ofte er det ikke et marked for å selge unoterte aksjer. Selges aksjene likevel, er konsekvensen i mange tilfeller at eierens verdier vannes ut, som kan gjøre at eieren mister kontroll og innflytelse. At formuesskatten kan gi likviditetsproblemer er også erkjent i regjeringens forslag om en utsettelsesordning for betaling av formuesskatt fra 19. mai 2025.

Formuesskatten kan i sum påvirke tilgangen på innenlandsk risikokapital for prosjekter som kan bli lønnsomme. Dette skyldes dels at privat kapital trekkes inn i skatt slik at det er mindre igjen til sparing og investering – i 2025 er forventet proveny fra formuesskatten om lag 35 mrd. kroner. Det skyldes dels at utformingen av formuesskatten gir insentiver til å investere i eiendeler med lav formuesverdi, f.eks. primærbolig, fremfor i næringslivet. Og det skyldes dels at formuesskatten kan bidra til å øke risikoen ved investeringer. I tillegg kommer at formuesskatten kan medføre at bedriften påvirkes av om eierne er bosatt i Norge eller utlandet og kan gi likviditetsulempet.

En OECD-rapport fra 2018⁵⁵ peker på flere av disse virkningene og konkluderer med at formuesskatt har flere svakheter sammenlignet med bredt utformede kapitalinntektsskatter og skatt på arv. Norge har bredt utformede kapitalinntektsskatter og arvet næringskapital beskattes ved kontinuitetsprinsippet.

De aller største norske virksomhetene har tilgang på kapital i et internasjonalt kapitalmarked. Der vil utenlandske investorer tilby den kapitalen som norske investorer ikke stiller med. Men Kapitaltilgangsutvalgets rapport og tall fra OECD viser som nevnt i pkt. 3.3 at selv om kapitalmarkedet i Norge i hovedsak fungerer godt, mangler det risikokapital. Det betyr at det er områder av næringslivet hvor kapitalbehovet verken dekkes av norske eller utenlandske investorer. Dette gjelder særlig for oppstartsselskaper og de mange små og mellomstore bedriftene som utgjør en stor og viktig del av norsk

⁵⁵ OECD Tax Policy Studies, The Role and Design of Net Wealth Taxes in the OECD, 2018

næringsliv, men som i mindre grad har tilgang på det internasjonale kapitalmarkedet. For disse bedriftene kan nettopp koblingen mellom en gründer med en god idé og en lokal investor med erfaring og risikokapital, være avgjørende for at selskapet lykkes. Som beskrevet ovenfor er det også grunn til å tro at hjemmefavoriseringen er sterkere i Norge enn antatt av Scheel-utvalget og Torvik-utvalget. Høy norsk eierbeskatning som trekker inn kapital, gjør at norske investorer har mindre kapital å investere i norske bedrifter.

Høy eierbeskatning kan også gi eiere insentiver til å flytte til land med lavere skattenivå. Ifølge Kapital var nær halvparten av verdiene til Norges 400 rikeste i 2024 eid av familier som helt eller delvis har flyttet ut av Norge.⁵⁶ Det svekker verdifulle næringsklynger, gründermiljøer og innovasjonsånden som Norge trenger fremover. Det gir også redusert skatteproveny.

Formuesskatten gjør det vanskeligere for norske gründere og selskaper å lykkes. Det er bare to andre land i Europa som har formuesskatt. Ingen har en formuesskatt som treffer like hardt som den norske. Norge er ikke i noen særstilling som gjør at vi kan tillate høyere skattlegging av investeringer i næringslivet enn andre land. Tvert imot krever utfordringene som trekkes frem i Perspektivmeldingen at det tas kraftfulle grep nå for å redusere norske eieres konkurranseuleppe mot utlandet. NHO mener at formuesskatten må avvikles i sin helhet i et bredt politisk kompromiss for å bidra til et sterkere norsk næringsliv.

Hvis det ikke er mulig å få til en full avvikling, mener NHO at formuesskatten på næringsformuen må avvikles. Det vil ikke gi nøytraliteten eller forenklingsgevinsten en full avvikling gir, men den vil gjøre det relativt sett mer lønnsomt for norsk-bosatte privatpersoner å investere i næringslivet og vil derfor være en klar forbedring. I påvente av fjerning av formuesskatten bør satsreduksjon prioriteres.

⁵⁶ <https://www.finansavisen.no/finans/2024/09/19/8177241/dette-er-norges-400-rikeste>

5.3. Formuesskatt, nullskatteyttere og fordeling

Formuesskatten er i hovedsak begrunnet i fordelingshensyn i tillegg til at den gir skatteinntekter. Formuesskatten er omfordelende og en avvikling av formuesskatten vil - alt annet likt - gi redusert skatt for alle med netto formue.

Begrepet "nullskattyter"

I debatten hevdes det ofte at en avvikling av formuesskatten vil gi flere "nullskattytere" forstått som privatpersoner som bare betaler formuesskatt, og som ikke vil betale personlig skatt om formuesskatten avvikles.

Statistikken viser at av totalt 623 400 personer som betalte formuesskatt i 2022, var det 24 800 personer som bare betalte formuesskatt.⁵⁷ De aller fleste av dem var pensjonister med lav pensjonsinntekt og nedbetalt bolig. Noen av dem som bare betalte formuesskatt, vil likevel være bedriftseiere, investorer og gründere som av forskjellige grunner ikke betalte inntektsskatt det året.

Begrepet nullskattyter er uansett misvisende fordi statistikken kun bygger på skattelistede som viser hva en person betaler personlig i skatt i et enkelt år.

Hva som vises i skattelistede påvirkes av hvordan eierskapet er organisert. Setter en person sparepengene på bankkonto, blir det skatt å betale på renteinntektene og dette vises i skattelistede hvert år. Setter samme person i stedet pengene inn i et selskap som setter pengene på bankkonto, er det selskapet som betaler skatt av renteinntektene. Skatten selskapet har betalt vises ikke på personens skatteliste, selv om skatten betales av de samme sparepengene. Det er først når personen tar ut utbytte fra bedriften over skjermingsfradraget at personen betaler skatt personlig. Eiers andel av selskapsskatten må derfor tas med i beregningen.

Inntekt opptjent gjennom forskjellige selskapsformer gir også forskjellig utslag i skattelistede, selv om skattleggingen i sum er den samme.

⁵⁷ <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/skatt-for-personer/artikler/hvem-er-det-som-kun-betaler-formuesskatt>

⁵⁸ Skatt og samfunnsbidrag - Civita

Selv om en bedriftseier, investor eller gründer enkelte år ikke betaler personlig inntektsskatt, bidrar mange likevel med betydelige skatteinntekter til fellesskapet indirekte gjennom selskapsskatt og andre skatter og avgifter betalt av bedriften de eier. Det er de samlede skattebetalingene over tid som betyr noe.

Statistikken viser ikke om det er de samme personene som kun betaler formuesskatt også det neste året. En som er minstepensjonist ett år og ikke betaler inntektsskatt, vil antakelig være det neste år også. Men en analyse der skattedata for 11 år ble undersøkt viste at svært få personer med formue betalte null i personlig skatt mer enn tre ganger i løpet av de 11 årene. De andre åtte årene ble det derimot betalt skatt.⁵⁸

For en bedriftseier kommer lønn og utbytte ofte ikke like regelmessig som lønn for en ansatt. Eieren ville kanskje i det lengste unngå å ta ut utbytte eller lønn fra bedriften, fordi selskapet ikke har økonomi til det eller trenger pengene til investeringer. Det kan dermed variere fra år til år hva eiere

betaler i skatt personlig. Derfor er det, som nevnt over, de samlede skattebetalingene over tid som betyr noe.

Nullskattyter-begrepet slik det ofte brukes i norsk skattedebatt, er i sum ikke treffende og underbygger ikke at Norge bør ha en formuesskatt.

Velferd og ulikhet

I Nasjonalbudsjettet 2025 heter det at "Norge er et av landene i verden med høyest velferdsnivå og samtidig minst forskjeller i levekår."⁵⁹

Den norske velferdsstaten er en viktig grunn til at Norge er et godt land å leve i. Skatter, overføring og offentlige tjenester bidrar betydelig til omfordeling. Barnehage, utdanning og helsevesen med lave eller ingen brukerbetaling, sammen med et godt trykkesystem som gir et sikkerhetsnett, er svært viktig.

Ulikhet måles ofte ved Gini-koeffisienten. Beregninger av inntektsulikhet ved Gini-koeffisienten er komplisert,

og forskjellige former for inntekt kan medregnes. Gini-koeffisienten i Norge er vesentlig lavere når verdien av offentlige tjenester medregnes.⁶⁰

I skattedebatten sies det ofte at reduksjoner i eierbeskatning og fjerning av formuesskatten vil gi økt ulikhet og derfor ikke bør gjennomføres. Formuesskatten står bare for en liten andel av det samlede skatteprovenyet, men er skadelig for norske gründere, bedriftseiere og investorer som skal bygge fremtidens næringsliv.

NHO mener at det nå er behov for å vektlegge hensynet til fremtidig verdiskaping sterkere for å svare på utfordringene Norge og Europa står ovenfor. Det er viktig å bygge opp privat kapital og kompetanse i Norge som kan bidra til en bærekraftig velferdsstat gjennom et sterkt og vekstkraftig privat næringsliv. Dette gjelder ikke minst i en situasjon med økende internasjonal uro.

⁵⁹ Meld. St. 1 (2024-2025) Nasjonalbudsjettet 2025 Kap 6

⁶⁰ Meld. St. 1 (2024-2025) Nasjonalbudsjettet 2025 Kap 6 s 152 flg.

5.4. NHOs posisjoner

Det høye nivået på eierbeskatningen gjør det vanskeligere for Norge å møte utfordringene som fremheves i Perspektiv-meldingen og Draghi-rapporten. For å øke investeringer og innovasjonstakten må eierbeskatningen reduseres, slik at det blir mer attraktivt å satse i Norge. Eierbeskatningen svekker kapitaltilgangen for norske bedrifter, og over tid vil det svekke næringsklynger rundt om i landet hvor kapital, kunnskap og arbeidsinnsats sammen skaper store verdier. Det er en utvikling som er uheldig og må snus.

Forutberegnelighet

Forutberegnelighet er viktig for næringslivet. Sentrale skatteregler og skattenivået bør forankres bredt i politiske forlik slik at det sikres stabilitet over tid gjennom skiftende regjeringer. Det er positivt at det er tatt initiativ til en politisk prosess for å få til dette.

Selskapsskatt

Selskapsskatten er på 22 prosent. Nivået er omtrent på det jevne med snittet for Norden, som er viktig for å sikre investeringer i norske virksomheter. Etter NHOs oppfatning bør skatten opprettholdes på dette nivået. Nivået må kontinuerlig vurderes opp mot nivået i andre land, slik at det er konkurransedyktig. Det er svært viktig at fritaksmetoden beholdes, slik at virksomheter kan organisere seg slik det er best utfra forretningsmessige vurderinger.

Skatt på aksjeinntekter

Skattesatsen på aksjeinntekter bør settes ned til 30 prosent. Gjeldende sats på 37,84 prosent er blant de høyeste av land vi normalt sammenligner oss med. Skjermingsfradraget reduserer nivået noe og er viktig for helheten i kapitalbeskatningen. Settes skattesatsen ned til 30 prosent blir den lik som i Sverige og ganske lik Finland, samtidig som satsen fortsatt er relativt høy i en internasjonal målestokk.

Exit-skatt

Norge bør ha exit-skatt på aksjegevinster mv. for personer for å hindre skattemotivert flytting. Reglene må innrettes slik at de ikke hindrer ønsket mobilitet av kapital, kompetanse og arbeidskraft, og heller ikke gi insentiver til å flytte ut før verdier er skapt. Både formål og innretning av reglene må endres for å ivareta realisasjonsprinsippet og hensynet til mobilitet.

Formuesskatt

NHO mener prinsipielt at hele formuesskatten bør avvikles i et bredt politisk kompromiss.

Dersom det ikke er politisk vilje til å fjerne hele formuesskatten, bør formuesskatten uansett reduseres ved å fjerne formuesskatten på næringsformuen. I påvente av fjerning av formuesskatten bør satsreduksjon prioriteres. Det må bli mer lønnsomt å investere i næringslivet.

Skatteendringene gir reduserte skatteinntekter

Avvikling av formuesskatten på næringsformue for personer gir et provenytap på ca. 21 mrd. kroner. En reduksjon av utbytteskatten fra 37,84 prosent til 30 prosent reduserer skatteinntektene med ca. 8-9 mrd. kroner.⁶¹ Samlet utgjør det en liten andel av statens samlede utgifter på 2106 mrd. kroner i 2025. Skattelettelsene vil redusere samlet skattenivå i forhold til fastlands-BNP, samtidig er det fortsatt for høyt samlet skattenivå om det måles mot NHOs ambisjon om skattenivå på 40 prosent

Ved innføringen av handlingsregelen i 2001 ble det i den tilhørende stortingsmeldingen vektlagt at deler av oljepengebruken skulle gå til skatte- og avgiftslettelser. Fra 2001 til 2024 har skattenivået i prosent av BNP for fastlandet vært stabilt. Samtidig har offentlige utgifter økt med mer enn åtte prosentpoeng av BNP for fastlandet.⁶² I revidert nasjonalbudsjett for 2025 er det en dekomponering som viser hva fondsmidlene har gått til.⁶³ Beregningen tilsier at om lag 2/3 av fondsmidlene som er faset inn siden innføringen av handlingsregelen i 2001 har blitt brukt på økte utgifter, mens 1/3 har blitt brukt på lavere skatter og avgifter, hovedsakelig på subsidier til elbiler. Skattene for næringslivet har økt. NHO mener at noe av avkastningen fra Oljefondet bør gå til vekstfremmende skatte- og avgiftslettelser, i tråd med de opprinnelige intensjoner spesifisert av Stoltenberg I-regjeringen.

På utgiftssiden av budsjettet vil disiplin i offentlige utgifter med vekt på samfunnsøkonomisk lønnsomhet bidra til at det samlede skatte- og avgiftsnivået kan holdes nede og verdiskapingen i Norge styrkes.

Siden skatter- og avgifter påfører økonomien et effektivitetstap som antas å øke progressivt med skattenivået, kan skattelettelser ha en positiv effekt på økonomien. Over tid kan slike dynamiske effekter være med på å finansiere skatte- og avgiftslettelsene.

⁶¹ Usikkert anslag, basert på Finansdepartementets anslag over proveny av utbytteskatt totalt for 2025

⁶² NHO Ukeblikk 5-2025

⁶³ Meld. St. 2 Revidert nasjonalbudsjett 2025 Boks 3.1 Hva har fondsmidlene gått til?

les mer på nho.no